

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์เกี่ยวกับมาตรการกฎหมายการควบคุมสุนัขบน รถยนต์และการทิ้งสุนัขตามลำพังในยานพาหนะ

การศึกษาและวิจัยในมาตรการกฎหมายในการควบคุมสุนัขบนรถยนต์และการทิ้งสุนัขตามลำพังในยานพาหนะ งานวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาในการกำหนดให้การนำสุนัขโดยสารบนรถยนต์โดยไม่มีการควบคุมที่เหมาะสมหรือผู้ดูแล ตลอดจนการทิ้งสุนัขตามลำพังในยานพาหนะให้เป็นความผิดที่มีโทษทางอาญา เพื่อแก้ปัญหาอุบัติเหตุบนท้องถนนและเพิ่มความตระหนักถึงความเสี่ยงในพฤติการณ์การขับขี้อาจเกิดอุบัติเหตุอันส่งผลร้ายต่อตัวผู้ขับขี่ ผู้ขับขี่อื่นหรือผู้อื่นที่อยู่บนท้องถนนนั้น ซึ่งรวมถึงความปลอดภัยของตัวสุนัขเอง อีกทั้งยังเพื่อศึกษาถึงความเหมาะสมและแนวทางในการกำหนดโทษทางอาญาในกรณีดังกล่าว ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้

2.1. แนวคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการควบคุมสุนัขบนรถยนต์

2.1.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเกิดและป้องกันอุบัติเหตุ

ทฤษฎีโดมิโน (The Domino Theory) ของ Heinrich (1959)¹ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มในการศึกษาในเงื่อนไขและพฤติการณ์ที่จะเป็นสาเหตุให้เกิดอุบัติเหตุได้ จึงได้คิดค้นและพัฒนาเป็นทฤษฎีโดมิโนขึ้น โดย Heinrich ได้กล่าวถึงองค์ประกอบ 5 ประการของทฤษฎีดังกล่าว โดยเปรียบเทียบองค์ประกอบดังกล่าวเป็นเสมือน โดมิโนที่ตั้งเรียงต่อกันกัน กล่าวคือเมื่อมีองค์ประกอบหนึ่ง (โดมิโนที่ตั้งอยู่อันก่อน) ย่อมส่งผล ไปยังอีกองค์ประกอบหนึ่ง (โดมิโนที่ตั้งเรียงต่อจากอันก่อน) ซึ่งจะส่งผล ไปยังอีกองค์ประกอบหนึ่งต่อไป (โดมิโนจะล้มตามกันมาเรื่อยๆ) ซึ่งองค์ประกอบ 5 ประการนั้น ได้แก่ ประการแรก สภาพแวดล้อมของสังคมและกรรมพันธุ์ของบุคคลนั้น ประการที่สอง ความไม่ปกติของบุคคลนั้น (การไม่ระมัดระวัง หรือ Carelessness) ประการที่สาม การกระทำที่ไม่มีความปลอดภัย หรือความผิดปกติของเครื่องยนต์ หรือเงื่อนไขทางกายภาพของบุคคลนั้น ประการที่สี่

¹ Yin Wang and Fletcher H. Griffis. (2018). Theory of Zero Incident Safety Management. *London Journal Press*, 18(2). pp. 7.

อุบัติเหตุ และประการสุดท้าย การบาดเจ็บหรือความเสียหายที่เกิดขึ้น กล่าวคือ อุบัติเหตุทางท้องถนนนั้นย่อมไม่สามารถเกิดขึ้นเองได้ แต่เพราะมีองค์ประกอบก่อน ๆ เช่น การขับรถโดยไม่ได้ใช้ความระมัดระวังเท่าที่ควร หรือกระทำด้วยความประมาท หรือการที่สภาพของตัวรถยนต์มีปัญหา และไม่ได้รับการแก้ไข เหล่านี้ย่อมเปรียบเสมือนโดมิโนที่ตั่งเรียงต่อกันเรื่อยมาจนอาจกลายเป็นอุบัติเหตุทางท้องถนนเกิดขึ้นได้ ดังนี้ หากได้มีการกำจัดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง (โดมิโน) ออกไป การเกิดอุบัติเหตุย่อมกลายเป็นปรากฏการณ์ที่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้² ซึ่งการนำสุนัขโดยสารไปบนรถยนต์โดยไม่มีการควบคุมที่เหมาะสมแต่อย่างใดนั้น ย่อมเป็นการทำให้สมรรถภาพในการขับรถของผู้ขับขี่เสื่อมถอยไป ซึ่งส่งผลให้การขับขี่ได้กระทำไปอย่างประมาท หรือไม่มีสมาธิได้เท่าที่ควร อันถือเป็นหนึ่งในองค์ประกอบก่อนที่จะส่งผลไปยังอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นองค์ประกอบถัดไป หากมีกฎหมายได้เข้ามาเพื่อควบคุมพฤติการณ์ขับรถ โดยให้มีมาตรการการควบคุมสุนัขบนรถยนต์หรือยานพาหนะที่เหมาะสม ย่อมเป็นการกำจัดองค์ประกอบในส่วนนี้ออกไป ซึ่งจะช่วยให้สามารถหยุดหรือป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้ตามทฤษฎีโดมิโนนี้

2.1.2 แนวคิดพฤติกรรมของผู้ขับขี่ยานพาหนะ

คำว่า “พฤติกรรม” จากแนวคิดสถานภาพทางสังคมและการเรียนรู้ (Conditioning and Learning) จาก Hilgard และ Marquis (1948) ที่กล่าวในเรื่องของการแบ่งระดับและการจัดการในพฤติกรรมที่ประกอบไปด้วยหลักการ ข้อมูลและสมมติฐานในการโต้ตอบ การรักษาตัวที่เกิดขึ้นเอง ทัศนคติ การวางตัวและการปฏิบัติ ซึ่งรวมไปถึงการกระทำซ้ำ ไม่ว่าจะด้วยของบุคคลนั้นเอง หรือควบคุมไปกับสังคมในท้องถิ่นนั้นๆ เช่น การอาสาสมัคร การแก้ปัญหา การเรียนรู้สังคม ซึ่งได้อิทธิพลมาจากคนในสังคมนั้นๆ โดยหลายๆ ปัจจัยประกอบเกิดเป็นพฤติกรรมของคนๆ หนึ่งและอาจมีความแตกต่างระหว่างในกรณีที่พฤติกรรมนั้นได้ถูกปรับเปลี่ยนและพฤติกรรมบางอย่างอาจสูญสิ้นไปเพราะถูกแทรกแซงขึ้นจากมุมมองของคนในสังคม³ คำว่า “พฤติกรรม” มีการให้คำจำกัดความในแง่ของจิตวิทยาเชิงพรรณนาไว้ว่า หมายถึง การเคลื่อนไหวในการกระทำ อันที่มีลักษณะเปิดเผย เป็นที่สังเกตได้ของสิ่งมีชีวิต ซึ่งโดยทั่วไปแล้วย่อมรวมถึงที่เป็นการเคลื่อนไหวในทางวาจา และในทางร่างกาย โดยอธิบายว่า พฤติกรรมถือเป็นกรณี ที่ปัจเจกบุคคลมีความพยายามที่จะก่อให้เกิดสถานการณ์บางอย่างขึ้น ไม่ว่าจะเพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงสถานะหนึ่งไปสู่อีกสถานะหนึ่ง เพื่อรักษาสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งไม่ว่าความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงสถานะนี้ไม่ว่าจะ

² *Ibid.*, p. 7-8.

³ Gordon H. Bower. (1994). In Appreciation of E.R. Hilgard's Writings on Learning Theories. *American Psychological Society*, 5(4). pp. 181.

เกี่ยวข้องกับ การเคลื่อนไหวร่างกายหรือได้กระทำ โดยเปิดเผยหรือไม่ก็ตาม ทั้งนี้ย่อมรวมถึงการกระทำที่เป็น การคำนวณ ในจิตใจของปัจเจกบุคคลนั้นด้วย โดยพฤติกรรมของปัจเจกบุคคลนี้ แม้จะเป็นเรื่อง ที่ซับซ้อนกลับแต่บุคคลภายนอกกลับสามารถสังเกตเห็นได้⁴

หรือตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า “พฤติกรรม” ไว้ว่า การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึก เพื่อตอบสนองสิ่งเร้า

ตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น “พฤติกรรม” จึงหมายถึง การกระทำไม่ว่าที่จะได้แสดงออกมาให้ สังคมได้รับรู้หรือที่เป็นความคิดอยู่ในจิตใจของบุคคลนั้นที่ได้แสดงออกเพื่อตอบสนองต่อ สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเป็นการตอบสนองจากธรรมชาติของบุคคลนั้นเอง หรือถูก ปลุกฝังจากสังคมที่บุคคลนั้นอยู่ไม่ว่าจะได้ตั้งใจหรือไม่ก็ตาม อันทำให้บุคคลนั้นได้หิวยกหรือ ถูกแทรกซึมพฤติกรรมต่าง ๆ มากลายเป็นพฤติกรรมของตน และพฤติกรรมนี้สามารถเปลี่ยนไปได้ ตามตามเวลาหรือเมื่อมีความเข้าใจหรือความคิดใหม่ ๆ ถูกปลุกฝังเข้ามาแทนที่

ทฤษฎีความเสี่ยงในภาวะสมดุลของสิ่งแวดล้อม (The Theory of Risk Homeostasis)

The Theory of Risk Homeostasis หรือทฤษฎีความเสี่ยงในภาวะสมดุลของสิ่งแวดล้อม เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึง “พฤติกรรมการขับขี่” ที่ผู้คนจะไม่ยอมเผชิญกับความเสี่งที่มีสมมติฐานที่ แสดงถึงหลักฐานเชิงประจักษ์ที่จะมาหักล้างในความเชื่อของผู้คนเหล่านั้น หรืออธิบายได้ว่าความ เข้าใจของแต่ละบุคคลนั้นจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการขับขี่ ซึ่งทฤษฎีความเสี่ยงในภาวะสมดุล ของสิ่งแวดล้อมนี้ ได้ถูกพัฒนามาจาก Theory of Universal Behavior หรือทฤษฎีพฤติกรรมทั่วไป ที่ได้อธิบายโดยยกตัวอย่างว่า หากบุคคลนั้นได้รถยนต์คันใหม่มาซึ่งประกอบไปด้วยถุงลมนิรภัย ซึ่ง จะทำให้ความเสี่ยงที่จะได้รับบาดเจ็บสาหัสที่หัวหรือหน้าอกของบุคคลนั้นลดลงเมื่อเกิดอุบัติเหตุ ย่อมจะทำให้บุคคลนั้นตัดสินใจที่จะขับรถยนต์คันใหม่นั้นด้วยความไม่ยั้งดีต่อผลนั้นมากขึ้น (มี ความประมาทที่มากขึ้น) และมากกว่าการขับรถยนต์คันเก่า เพราะความเสี่ยงที่จะได้รับบาดเจ็บย่อม มีมากขึ้นด้วยสภาพรถยนต์ที่เก่ากว่า บุคคลดังกล่าวจะไม่กังวลถึงพฤติกรรมการขับขี่ด้วยความ ประมาทของตนนั้นจะทำให้เพิ่มความเสี่ยงที่จะเกิดอุบัติเหตุและได้รับบาดเจ็บด้วยการขับรถยนต์ คันใหม่นั้น ทั้งนี้การยกตัวอย่างของทฤษฎีนี้ไม่ได้กล่าวถึงแต่เรื่องของถุงลมนิรภัยเท่านั้น พฤติกรรมการขับขี่ของบุคคลยังอาจขึ้นอยู่กับภาวะ สมดุลของสิ่งแวดล้อมอื่นอีก เช่น ถนนที่มี สภาพดี สภาพของเครื่องยนต์แต่ละคัน เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นหนึ่งในอิทธิพลต่อการขับขี่ของ

⁴ Raymond M. Bergner. (2010). What is behavior? And so what?. *New Ideas in Psychology*, 28, pp. 3-11.

ผู้ขับขี่ในแต่ละคน⁵ ดังการนำสุนัขโดยสายไว้บนรถยนต์หรือไว้บนยานพาหนะที่เปิดโล่งโดยไม่มี การควบคุมที่เหมาะสม ย่อมส่งผลต่อผู้ขับขี่โดยตรง เนื่องจากผู้ขับขี่ต้องคอยกังวลหรือคอยจับตาดู ถึงพฤติกรรมและความเป็นอยู่ของสุนัขนั้น

ทฤษฎีตามแบบแผน (The Theory of Planned Behavior)

The Theory of Planned Behavior (TPB) ทฤษฎีตามแบบแผน เป็นทฤษฎีแบบจำลองความ เข้าใจที่ผิดของพฤติกรรมที่มีความเฉพาะเจาะจงใน “พฤติกรรมกรขับขี่” ซึ่งหลักสำคัญของทฤษฎี นี้คือแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมใดๆที่ถูกกำหนดโดยเจตนาของผู้ขับขี่ ซึ่งจะประกอบไปด้วยหลักอิสระ สามประการ ได้แก่ ทัศนคติ อคติวิสัย และการรับรู้ในการ การควบคุมหรือยับยั้งพฤติกรรมของตน โดยทัศนคติ หมายถึง การประเมินถึงปฏิกิริยาของบุคคลต่อพฤติกรรมเป้าหมาย อคติวิสัย หมายถึง การ สะท้อนถึงการรับรู้ถึงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ว่าแต่ละคนมีความต้องการที่จะเข้าสู่หรือ หลีกเลี่ยงถึงพฤติกรรมที่ได้ถูกกำหนดนั้นไว้อย่างไร (ยอมรับหรือไม่ยอมรับถึงพฤติกรรมนั้น) และ การรับรู้ในการ การควบคุมหรือยับยั้งพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจงนั้น โดยทฤษฎี TPB นี้ได้ถูกนำมา อธิบายถึงพฤติกรรมกรขับขี่ ในการคาดการณ์ของการตัดสินใจในการขับขี่บนท้องถนนที่อาจ นำไปสู่การฝ่าฝืนกฎจราจรหรือการขับขี่ที่ไม่ปลอดภัย โดยขึ้นอยู่กับแต่ละข้อเท็จจริง ซึ่งคนที่มี ทัศนคติเชิงบวกมากหรือน้อยเพียงใด ย่อมจะมีแนวโน้มต่อการรับรู้ถึงพฤติกรรมในการขับขี่และใน การควบคุมได้สูงหรือต่ำเท่านั้นขึ้นอยู่กับทัศนคติ ซึ่งหากสามารถควบคุมหรือลดชุดความคิดตาม แบบแผนที่เข้าใจผิดนั้น เช่น โดยการออกกฎหมายห้ามกระทำหรือควบคุมการกระทำนั้น ก็จะลด หรือควบคุมทัศนคติต่อพฤติกรรมนั้นได้ ก็จะส่งผลไปยังอคติวิสัย (การรับรู้ถึงพฤติกรรมของตน) เพราะอคติวิสัยอาจเป็นตัวที่เพิ่มหรือลดความกล้าที่จะแสดงพฤติกรรมกรขับขี่นั้นบนท้องถนน เนื่องจากตนเชื่อว่าสามารถควบคุมได้จึงได้แสดงพฤติกรรมออกมา ความเข้าใจในความสามารถ การ ควบคุมของตนเองนั้นอาจจะทำให้กรอบจำกัดพฤติกรรมกรขับขี่ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจ และพฤติกรรมนั้นอาจเกิดความแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับระดับการรับรู้ถึงพฤติกรรมของบุคคลนั้นๆ กล่าวคือ การขาดการควบคุมของพฤติกรรม ย่อมจะเป็นการบั่นทอนความสัมพันธ์ระหว่างความ ตั้งใจและการขับขี่ ซึ่งอาจนำไปสู่อุบัติเหตุตนเอง⁶

⁵ Brian O’Neill, Allan Williams. (1998). Risk homeostasis hypothesis: a rebuttal. *Injury Prevention* 1998, 4, pp. 92-93.

⁶ Castanier, C., Deroche, T., & Woodman, T. (2013). Theory of planned behaviour and road violations: The moderating influence of perceived behavioural control. *Transportation Research Part F: Traffic Psychology and Behaviour*, 18, pp. 148-158.

พฤติกรรมกรรมการขับจี จึงหมายถึง พฤติกรรมที่ผู้ขับจีได้แสดงออกมาให้สังคมรับรู้บนท้องถนน ซึ่งอาจเกิดจากความเชื่อของบุคคลนั้นเอง หรืออาจถูกปลูกฝังจากสังคมที่บุคคลนั้นอยู่ ไม่ว่าจะ เป็นสังคมที่มีความใกล้ชิด ดังเช่น ครอบครัว หรือแม้แต่ผู้คนที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ดังพฤติกรรมของผู้ขับจีในการนำสุนัขโดยสารไปบนรถยนต์โดยไม่มีการควบคุมที่เหมาะสม ที่ผู้ขับจีอาจมีชุดความคิด ที่สทนคติต่อพฤติกรรมดังกล่าวในเชิงบวก ที่คิดว่าไม่น่าจะเกิดเหตุร้ายหรืออุบัติเหตุขึ้น เช่น คิดว่าสุนัขคงไม่ก่ออันตรายหรือหากก่ออันตรายก็สามารถจัดการได้ หรือคิดว่าสุนัขคงไม่กระโดดลงออกจากรถขณะขับจี เป็นต้น อันเป็นการบั่นทอนการรับรู้ถึงพฤติกรรมเสี่ยงของตน (อัตวิสัย) ซึ่งจะทำให้ผู้ขับจีปล่อยปะละเลยการควบคุมสุนัขนั้น (ไม่ขยับยั้งถึงพฤติกรรมดังกล่าว) ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวอาจเกิดจากการที่ดำรงอยู่ในสังคมที่มีชุดความคิดการนำสุนัขโดยสารบนรถยนต์ โดยไม่มีการควบคุมที่เหมาะสม มองว่าไม่ใช่เรื่องอันตรายหรือเรื่องที่น่ากังวล จึงทำให้มีการแสดงพฤติกรรมกรรมการขับจีดังกล่าวออกมา

2.1.3 วัตถุประสงค์ของกฎหมายในการควบคุมสมรรถภาพที่เหมาะสมของผู้ขับจี

การควบคุมสมรรถภาพที่เหมาะสมสำหรับผู้ขับจินั้นถูกจัดอยู่ในเรื่องของกฎหมายจราจร เพราะเป็นการขับจีบนท้องถนนและเนื่องจากสังคมมองว่าผู้ที่กระทำความผิดจราจรนั้น ไม่ใช่ผู้กระทำความผิดที่มีเจตนาชั่วร้ายหรือเป็นอาชญากรร้ายแรงแต่อย่างใด เป็นเพียงผู้ที่กระทำความผิดเพียงเล็กน้อยเท่านั้น อีกทั้งความผิดในการจราจรหรือกฎหมายจราจรไม่ใช่ความผิดในทางศีลธรรม (Mala In se) หากแต่เพราะเป็นความผิดที่มีกฎหมายบัญญัติขึ้นจึงเป็นความผิด (Mala Prohibita)⁷ หรือที่เรียกว่า กฎหมายเทคนิค ซึ่งหมายความว่าเมื่อไม่ได้มีการบัญญัติการกระทำดังกล่าวให้เป็นความผิดแล้ว ผู้คนย่อมกระทำอยู่เรื่อยไปโดยไม่ได้ตระหนักถึงความเสี่ยงภัยในอุบัติเหตุบนท้องถนนขึ้นได้จากการกระทำของตน ซึ่งในปัจจุบันที่สังคมได้มีการพัฒนามากขึ้นไปตามกาลเวลายุคสมัย มีผู้คนใช้ถนนในการสัญจรที่มากขึ้น อันทำให้มีการเกิดอุบัติเหตุที่เพิ่มมากขึ้นตามมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสาเหตุหลักก็มาจากการที่ผู้ขับจีขาดวินัยในการใช้รถใช้ถนน⁸ จึงจำเป็นต้องมีการบัญญัติปรับปรุงแก้ไข กฎหมายเพื่อพัฒนาให้เท่าทันสังคมที่ได้พัฒนาไปข้างหน้าเช่นเดียวกัน อันเป็นการมุ่งควบคุมถึงพฤติกรรมและวินัยในการขับจีอยู่ตนเอง และเพื่อให้กฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นนั้นสามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผล จึงต้องมีการกำหนดโทษแก่บุคคลที่ฝ่าฝืนบทบัญญัตินั้นเอาไว้ด้วย ซึ่งโทษส่วนใหญ่จะเป็นโทษปรับและโทษจำคุก หรือปรับอย่างเดียว

⁷ ชยาภรณ์ จตุรพรประสิทธิ์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการขับรถผิดกฎหมายจราจรบนทางหลวงแผ่นดิน. *วารสารมหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 8(6). หน้า 349 - 350.

⁸ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. หมายเหตุ.

เท่านั้น อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงความปลอดภัยขณะอยู่บนท้องถนน การบัญญัติให้การกระทำหนึ่งที่มีลักษณะอาจก่อให้เกิดอันตรายขึ้นบนท้องถนนเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ นั่นก็เพื่อปกป้องคุ้มครองประโยชน์ของทุกฝ่าย ทั้งชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้คนที่สัญจรอยู่บนท้องถนนนั้น รวมถึงผู้ขับขี่เองด้วย เพราะการกระทำลักษณะที่อาจก่อให้เกิดอันตรายบนท้องถนนนั้น ถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ใกล้ชิดต่อผล ซึ่งก็คือ อุบัติเหตุแล้ว กล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าการกระทำดังกล่าวนั้นถือเป็นอันตรายต่อสิ่งที่รัฐประสงค์จะปกป้องคุ้มครองแล้ว ดังนั้น แม้ว่าผลของการกระทำดังกล่าวที่เป็นความเสียหายจะยังไม่เกิดขึ้นก็ตาม ก็ถือได้ว่าการกระทำนั้นสมควรได้รับการลงโทษแล้ว ซึ่งพิจารณาได้จากความเป็นไปได้ของผลที่อาจเกิดขึ้น เสมือนกับความผิดทางอาญาที่จะเป็นการทำอันตรายต่อสิ่งที่กฎหมายมุ่งคุ้มครอง จึงทำให้มีการบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดและกำหนดโทษ โดยที่ไม่จำเป็นต้องรอให้ผลของการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้นเสียก่อนแต่อย่างใด อันทำให้ผลของการกระทำนั้นไม่อยู่ในองค์ประกอบของความผิดนั้น ทั้งไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยด้วยว่าผลของการกระทำนั้นเกิดขึ้นจริงหรือไม่⁹

ซึ่งกฎหมายในเรื่องของการควบคุมสมรรถภาพที่เหมาะสมของผู้ขับขี่ในการขับขี่นั้น ปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522 มาตรา 43 ที่มีการบัญญัติถึงพฤติกรรมการขับขี่ที่ห้ามกระทำและได้กำหนดโทษปรับตั้งแต่สี่ร้อยบาทถึงหนึ่งพันบาทไว้ในมาตรา 157 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์หลัก คือ รักษาความปลอดภัยบนท้องถนนอันเป็นประโยชน์ในทางสาธารณะเป็นสำคัญ ดังคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5829/2549 ที่ตัดสินในการกระทำของผู้ที่นั่งซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ที่ผู้ขับขี่ โดยนั่งโยกตัวไปมาเพื่อไม่ให้รถเสียหลักล้ม เป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ขับขี่ ให้สามารถขับรถจักรยานยนต์ด้วยความเร็วสูงแข่งข้ายแข่งขารถคันอื่นได้ อันเป็นการขับขี่ที่ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยหรือความเดือดร้อนของผู้อื่น ตามมาตรา 43 (8) แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยผู้ที่ซ้อนเป็นผู้สนับสนุนการกระทำความผิดของผู้ขับขี่ตามกฎหมายดังกล่าว เห็นได้ว่าแม้จะยังไม่มียุติเหตุหรือความเสียหายเกิดขึ้น การขับขี่ในพฤติกรรมดังกล่าวก็เป็นความผิดแล้ว เพราะลักษณะหรือพฤติกรรมการขับขี่ดังกล่าว นั้น เป็นพฤติกรรมหรือลักษณะที่อาจก่อให้เกิดเป็นอุบัติเหตุบนท้องถนนได้ง่าย จึงต้องมีกฎหมายเข้ามาควบคุมพฤติกรรมการขับขี่ไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาพร้อมกับการขับขี่ในประเทศไทยที่ผู้ขับขี่จะต้องมีใบอนุญาตขับขี่นั้น ผู้ที่จะทำการขอใบอนุญาตจะต้องผ่านการอบรม ทดสอบความรู้ความสามารถ

⁹ เอกรัตน์ โลหะ. (2553). *ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบกพ.ศ. 2522 ศึกษากรณีการขอตรวจใบอนุญาตขับขี่*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี. หน้า 10-12.

ในการจับจีเอ็มในทางทฤษฎีและทางปฏิบัติ อีกทั้งจะต้องขอใบอนุญาตจับจีเอ็มก่อน ทั้งนี้เพราะรัฐต้องการที่จะทำการควบคุมการจับจีเอ็มยานพาหนะบนถนนหนทางให้มีความปลอดภัยโดยการกำหนดกฎเกณฑ์เบื้องต้น ทั้งอายุ ความรู้ความสามารถในการจับจีเอ็ม อบรมให้ความรู้ในทางกฎหมายและการจับจีเอ็มอย่างปลอดภัย ตลอดจนทดสอบความพร้อมของทางร่างกายในการพิจารณาว่าผู้นั้นมีความเหมาะสมที่จะได้รับใบอนุญาตจับจีเอ็มและจับจีเอ็มบนท้องถนนร่วมกับผู้อื่นหรือไม่ อันกล่าวได้ว่า ใบจับจีเอ็มถือเป็นหนึ่งในหลักประกันของความสามารถในการจับจีเอ็มของผู้ถือใบอนุญาตจับจีเอ็ม และถือได้ว่าผู้นั้นได้รับการตรวจสอบและคัดกรองเบื้องต้นแล้ว¹⁰ และหากผู้จับจีเอ็มได้จับจีเอ็มโดยฝ่าฝืนความเหมาะสมในเรื่องสมรรถภาพที่กฎหมายได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นแล้ว¹¹ นอกจากโทษปรับที่จะต้องชำระแล้ว ยังถูกตัดคะแนนใบอนุญาตด้วย อันเป็นเสมือนกับการตัดคะแนนความประพฤติของผู้จับจีเอ็มซึ่งหากถูกตัดคะแนนใบอนุญาตจนหมดย่อมถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตจับจีเอ็ม กล่าวคือ เมื่อผู้จับจีเอ็มไม่สามารถควบคุมความประพฤติและสมรรถภาพของตนในการจับจีเอ็มให้เหมาะสมตามที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ ก็จะต้องถูกสั่งพักใช้อันเป็นการระงับใช้ใบอนุญาตจับจีเอ็มชั่วคราว

เมื่อได้พิจารณาจากที่ได้กล่าวข้างต้นมานี้ กล่าวได้ว่าวัตถุประสงค์หลักของกฎหมายในการควบคุมสมรรถภาพการจับจีเอ็มที่เหมาะสมก็คือ เพื่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้คนที่ได้ใช้ประโยชน์ในถนนหนทางอันเป็นทางสาธารณะร่วมกันเป็นสำคัญ อีกทั้งยังเป็นการสร้างและปลูกฝังความเป็นระเบียบในการใช้ท้องถนนนั้น เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยขณะจับจีเอ็มบนท้องถนน มิให้เกิดเป็นโศกนาฏกรรมอุบัติเหตุบนท้องถนนอันก่อให้เกิดความสูญเสียไม่ว่าจะในชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของผู้ใดก็ตาม อันเป็นการเพื่อปกป้องสังคมโดยรวม จึงอาจจำเป็นต้องมีการจำกัดการกระทำบางอย่างไปบ้าง แต่ก็เพื่อแลกกับความปลอดภัยบนท้องถนนของผู้คน และเมื่อได้คำนึงถึงสังคมที่ได้พัฒนามาตามเวลาที่ผ่านไปนี้ ดังเช่น กรณีการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ขณะขับรถของผู้จับจีเอ็ม ทั้งที่ในยุคสมัยก่อน ปัญหาดังกล่าวไม่เคยเกิดขึ้น แต่เพราะสังคมที่ก้าวหน้ามีการใช้เทคโนโลยีเพิ่มขึ้นในชีวิตประจำวัน อันทำให้เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางถนนและก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของบุคคลอื่นๆ¹² ต่อมาจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ให้การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ขณะขับรถของผู้จับจีเอ็มเป็นความผิด¹³ และมีโทษทางอาญาที่เป็น

¹⁰ เอกรัตน โลหะ. อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 9. หน้า 13-14.

¹¹ เฉพาะกรณีขับรถบนทางเท้าโดยไม่มีเหตุอันสมควร ขับรถขณะใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่โดยไม่ใช้อุปกรณ์เสริมสำหรับการสนทนา ขับรถลักษณะที่กีดขวางการจราจรและขับรถค่อมหรือทับแค้นหรือแนวเขตแบ่งช่อง

¹² พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2551. หมายเหตุ.

¹³ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 43 (9).

โทษปรับ¹⁴ เว้นแต่ในกรณีที่ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่โดยใช้อุปกรณ์เสริมสำหรับการสนทนา โดยผู้จับ
 จับไม่ต้องถือหรือจับโทรศัพท์เคลื่อนที่นั้นอันอยู่ในหมวดของการจับรถ ที่เป็นการกำหนดเพิ่มเติมไว้
 ในเรื่องของสมรรถภาพหรือพฤติกรรมในการขับขี่ในการขับขี่ให้มีความเหมาะสมและปลอดภัย ซึ่ง
 ก็เห็นได้ว่าไม่ได้เป็นการห้ามเด็ดขาดแต่อย่างใด เพราะเมื่อผู้ขับขี่ได้มีการใช้วิธีการที่เหมาะสม
 สำหรับการขับขี่ ก็ถือว่าการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ดังกล่าวจะไม่ลดทอนสมรรถภาพหรือพฤติกรรม
 ที่เหมาะสมในการขับขี่ของผู้ขับขี่แล้ว เช่นเดียวกับการนำสุนัขโดยสารบนรถยนต์ ที่สังคมได้พัฒนา
 ความคิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนกับสุนัข โดยการพาสุนัขโดยสารไปบนรถยนต์ในที่
 ต่างๆ เมื่อไม่มีการควบคุมที่เหมาะสม ย่อมทำให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ทั้งจากที่สุนัขก่อกวนผู้
 ขับขี่ขณะขับรถหรือกรณีที่สุนัขกระโดดลงจากรถ แล้ววิ่งไปทั่วท้องถนน อันก่อให้เกิดความ
 เสียหายต่อทั้งร่างกายและทรัพย์สินของผู้อื่น

2.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพในสุนัข

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ได้มีประวัติศาสตร์ร่วมกันมาอย่างยาวนาน
 โดยเฉพาะสุนัข ในอดีตการเลี้ยงสุนัขของมนุษย์เป็นไปเพียงเพื่อสมัยนิยม (Fashion) เท่านั้น จนได้
 มีการวิวัฒนาการของสังคม โดยเริ่มมีการเลี้ยงสุนัขเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนใน
 สังคมที่มากขึ้น โดยการนำมาใช้เป็นแรงงาน ไม่ว่าจะเพื่อการทำงาน การล่าสัตว์หรือการลากจูงหรือ
 ด้วยเหตุผลอื่นก็ตาม¹⁵ จนต่อมาสังคมได้มีพัฒนาวิวัฒนาการทำให้แนวคิดที่มนุษย์มีต่อสัตว์ได้
 เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมที่พัฒนามากขึ้น จากที่เคยนำสัตว์มาใช้เป็นเพียงเครื่องประดับหรือใช้
 แรงงานเพียงอย่างเดียว แยกมนุษย์และสัตว์ออกจากกัน โดยอาศัยมุมมองที่ว่าสัตว์ไม่มีสติที่จะ
 ตระหนักในสิ่งที่กระทำและได้กระทำไปโดยสัญชาตญาณเท่านั้น เกิดเป็นแนวคิดใหม่ตามสังคมที่มี
 ความเจริญก้าวหน้าว่า แท้จริงแล้วสัตว์ก็มีความรู้สึกเช่นเดียวกับมนุษย์ สามารถรับรู้ความเจ็บปวด
 ความทุกข์ ความสุขเช่นเดียวกันกับที่มนุษย์สามารถรู้สึกได้ จนเกิดเป็นแนวคิดในเรื่อง “สิทธิ
 สัตว์” และ “การจัดสวัสดิภาพสัตว์ขึ้น” ในเวลาต่อมา¹⁶

¹⁴ พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. 2522. มาตรา 157.

¹⁵ Mairin Din (2013), *Practically Emotional: An Anthropological Investigation of the Relationship between Humans and Dogs*. (Online). Available: https://scholars.hip.tricolib.brynmawr.edu/bitstream/handle/10066/11564/Din_thesis_2013.pdf?sequence=1&isAllowed=y (pp. 6-9). [2023, March 3]

¹⁶ ชันวรัตน์ โรจนโรวรรณ. (2551). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์*. วิทยานิพนธ์
 นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. หน้า 75-76.

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสัตว์

คำว่า “สิทธิ” ทั่วไปแล้วย่อมแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ สิทธิตามธรรมชาติ (Natural Rights) อันเป็นสิทธิที่ติดตัวมาตามธรรมชาติ และสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) อันเป็นสิทธิที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้¹⁷ อีกทั้งยังได้มีการนิยามถึงคำว่า “สิทธิ” โดย Gary Francione ไว้ว่าเป็นดังเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของบุคคลไม่ให้ถูกละเมิด เช่น สิทธิในเสรีภาพ สิทธิพื้นฐานในความปลอดภัยทางกายภาพ เป็นต้น¹⁸ เมื่อพิจารณาถึงคำว่า “สิทธิสัตว์” อันสามารถใช้ในการความหมายเดียวกันกับคำว่า “อิสรภาพสัตว์” โดยเป็นที่ยอมรับกันว่าสัตว์นั้นเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก โดยตามธรรมชาติ ทั้งมนุษย์และสัตว์ต่างก็พึงพาอาศัยในซึ่งกันและกัน แต่มนุษย์อยู่ในฐานะที่เป็นผู้ให้สถานะทางจริยธรรมต่อสัตว์ จึงจำต้องใช้ประโยชน์จากสัตว์ให้อยู่บนสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ต้องยอมรับและเคารพ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงได้นำไปสู่แนวคิดการคุ้มครองสัตว์ตามหลักสวัสดิภาพสัตว์ ซึ่งในทางวิทยาศาสตร์นั้น สวัสดิภาพสัตว์คือ ความต้องการของสัตว์ในสิ่งใด ๆ ที่ทำให้การดำรงชีวิตเป็นไปอย่างมีระบบและปลอดภัย ทั้งนี้ความต้องการดังกล่าวมีทั้งความต้องการขั้นพื้นฐาน เช่น อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัยและความต้องการที่สูงขึ้นไป เช่น การคงไว้ซึ่งความอยู่รอดของเผ่าพันธุ์¹⁹

ทฤษฎีสิทธิสัตว์บนฐานความเป็นพลเมืองของซู โดนัลด์ สันกับวิล คิมลิก้า (Sue Donaldson & Will Kymlicka) เป็นทฤษฎีในทางศีลธรรมอันเกี่ยวข้องกับสัตว์ โดยมีแนวคิดว่านอกจากสิทธิขั้นพื้นฐานอันควรได้รับการปกป้องที่สัตว์พึงมีดังเช่นมนุษย์แล้ว สัตว์เหล่านั้นยังพึงมีสิทธิเชิงบวกตามความสัมพันธ์ทางการเมืองที่เฉพาะแตกต่างกันอันเหมือนกับมนุษย์ เนื่องจากสิทธิขั้นพื้นฐานอันเป็นสิทธิในชีวิตและเสรีภาพของสัตว์ที่จะไม่ถูกทำอันตรายโดยมนุษย์ เช่น การฆ่า การทรมาน การกักขังและอาจรวมถึงความปลอดภัยด้วย เป็นต้น ซึ่งมีมุมมองว่ามนุษย์และสัตว์นั้นต่างมีคุณค่าในตัวเองที่เท่าเทียมกันนั้น ดังนั้นการจะให้ลดการเอาเปรียบสัตว์ลงในปัจจุบันเพียงอย่างเดียว อาจไม่เป็นการเพียงพอ กล่าวคือ โดนัลด์สันและคิมลิก้ายังคงยืนยันและยอมรับถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของ

¹⁷ ศิริชนก วิชัยเกตุกุล. (2559). *สิทธิสัตว์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2559-03/NALT-radioscript-rr2559-mar4.pdf> [2566, 28 กุมภาพันธ์]

¹⁸ จิรพงศ์ ทรัพย์ชุมทอง (2562). ทฤษฎีสิทธิสัตว์บนพื้นฐานความเป็นพลเมือง กับหลักการการพิจารณาอย่างเท่าเทียม. *วารสารสมาคมปรัชญาและศาสนาแห่งประเทศไทย*, 14 (1). หน้า 87-88.

¹⁹ ศิริชนก วิชัยเกตุกุล. (2559). *สิทธิสัตว์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2559-03/NALT-radioscript-rr2559-mar4.pdf> [2566, 28 กุมภาพันธ์]

สัตว์ในเรื่องของชีวิตและเสรีภาพ ว่าสัตว์นั้นสามารถมีความรู้สึกได้ ทั้งทุกข์สุขและรับรู้ถึงการได้รับการทรมานทางด้านร่างกายและจิตใจที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งได้อ้างถึงข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตาม สิทธิดังกล่าวย่อมอาจถูกหักล้างได้ในบางสถานการณ์ที่มีความจำเป็น เช่น ถูกสัตว์ทำร้าย ดังเช่นมนุษย์ที่อาจอ้างการป้องกันในกรณีที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันสิทธิของตนเพื่อให้พ้นภัยอันตราย แต่สิทธิสัตว์บนฐานความเป็นพลเมืองนั้น ให้อำนาจถึงสิทธิของสัตว์ที่จะมีสัญชาติความเป็นพลเมือง เขตแดน และการจำแนกกลุ่มสัตว์ออกมาเป็นประเภทต่างๆ เพื่อการคุ้มครอง²⁰

2.2.2 แนวคิดสวัสดิภาพสัตว์

ความหมายของ “หลักสวัสดิภาพสัตว์” นั้นโดยทั่วไปแล้วหมายถึง ความเป็นอยู่ที่ดีของสัตว์นั้น ทั้งในทางกายภาพ (สภาพร่างกาย) และทางจิตวิทยา (สภาพจิตใจ) ทั้งนี้จำเป็นต้องพิจารณาในแต่ละประเภทหรือสายพันธุ์ของแต่ละสัตว์ไป เพราะสัตว์แต่ละประเภทหรือสายพันธุ์ย่อมมีพฤติกรรมและสภาพจิตใจในการสื่อสารและโต้ตอบในสภาวะปกติที่แตกต่างกัน²¹ ซึ่งหลักสวัสดิภาพนี้ ได้ถูกคิดค้นขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมให้สัตว์ได้มีความเป็นอยู่ที่ดี โดยสัตวแพทยสมาคมแห่งสหรัฐอเมริกา (The American Veterinary Medical Association หรือ AVMA) มองว่าแท้จริงแล้วหลักดังกล่าวเป็นความรับผิดชอบของมนุษย์ จนได้มีการจัดทำ “หลักอิสรภาพ 5 ประการ” ขึ้นมาได้แก่ประการแรก สัตว์พึงมีความอิสระจากความหวาดกลัว กระทบและการขาดแคลนอาหาร ประการที่สอง สัตว์พึงมีอิสระจากความไม่สะดวกสบาย ประการที่สาม สัตว์พึงมีความอิสระจากความเจ็บปวด ประการที่สี่ สัตว์พึงมีอิสระในการแสดงออกถึงพฤติกรรมอันเป็นปกติของสัตว์นั้น และประการสุดท้าย สัตว์พึงมีอิสระจากความกลัวและความเครียด²²

หลัก 5 ประการนี้ยังได้บ่งชี้ถึงว่าสัตว์นั้นต้องสามารถเข้าถึงแหล่งน้ำที่สะอาดและแหล่งอาหารที่สมบูรณ์ เพื่อให้สัตว์นั้นมีสุขภาพที่แข็งแรงและกระฉับกระเฉง อีกทั้งยังต้องได้รับการป้องกันจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม รวมถึงต้องมีสถานที่พักพิงที่เหมาะสม หากสัตว์นั้นต้องการความช่วยเหลือทางการแพทย์จะต้องมีการจัดความช่วยเหลือ ยิ่งไปกว่านั้นสิ่งที่ใช้ในการอำนวยความสะดวกในการเก็บหรือรักษาสัตว์ จะต้องอยู่ในที่ที่เหมาะสม กล่าวคือ มีพื้นที่และอยู่ในสายพันธุ์เดียวกัน และท้ายที่สุด ในกรณีของผู้ดูแลสัตว์ ผู้ที่ดูแลจะต้องรับรองในพฤติกรรมและการรักษาเพื่อลดความเจ็บปวดหรือความทุกข์ทางจิตใจของสัตว์นั้น อย่างไรก็ตามสวัสดิภาพของ

²⁰ จีรพงศ์ ทรัพย์ชุมทอง. อ่างแล้วเชิงอรรถที่ 18. หน้า 87-88.

²¹ Coria Avila & Herrera Covarrubias. (2012). The neuroscience of animal welfare: theory 80-20. *Revista eNeurobiología*, 3(6). pp. 3.

²² วิสุทธีนันท์ ปัญจะ. (2564). ข้อเสนอในการบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจัดสวัสดิภาพสัตว์ในการขนส่งทางอากาศ : ศึกษาบทกฎหมายประเทศฟินแลนด์. *วารสารกฎหมายขนส่งและพาณิชย์นาวี*, 16(12). หน้า 20.

สัตว์นี้ ไม่ใช่เป็นเพียงการดูแลให้อยู่รอดอันเป็นการดูแลเพียงวันเดียวเท่านั้น (ให้มีชีวิตอยู่รอด เฉพาะในวันที่ช่วยเหลือ จากนั้นก็ไม่ใยดีหรือปล่อยให้ไปทั้ง ๆ ที่พฤติกรรมและสภาพแวดล้อมของ สัตว์นั้นยังไม่มีความพร้อมที่จะปล่อย) แต่จะต้องเป็นการดูแลที่สั่งสมและเตรียมความพร้อมทั้งของ ตัวสัตว์นั่นเองและสภาพแวดล้อม ซึ่งอาจต้องใช้เวลาหลายวัน²³ ซึ่งในประเทศไทยก็มีการนำ หลักสวัสดิภาพของสัตว์มาปรับใช้เช่นเดียวกัน โดยปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณ กรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557²⁴ และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการ จัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2561²⁵

2.2.3 แนวคิดที่ยึดสิ่งมีชีวิตเป็นศูนย์กลาง (Biocentric View)

ตามมุมมองในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ของปีเตอร์ ซิงเกอร์ (Peter Singer) แนวคิดที่ยึดสิ่งมีชีวิตเป็นศูนย์กลางนั้น เป็นแนวคิดที่นำเสนอถึงความเท่าเทียมของ สิ่งมีชีวิตที่ได้อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคม ไม่ว่าจะเป็นผู้คน สัตว์หรือแม้แต่พืชก็ตาม โดยมีมุมมองว่า ทุกชีวิตล้วนมีคุณค่าในตัวเองด้วยกันทั้งสิ้น และเมื่อมีคุณค่าแล้วทุกชีวิตก็ควรที่จะต้องเคารพถึง คุณค่าของชีวิตอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน การมีแนวคิดนี้ขึ้นมาก็เนื่องด้วยที่มนุษย์มักจะอาศัยว่าตนเป็น สิ่งมีชีวิตที่มีสติปัญญาเหนือสิ่งมีชีวิตอื่น ดำรงชีวิตโดยกดขี่ข่มเหงสิ่งมีชีวิตอื่นหรือไม่เห็น ความสำคัญของคุณค่าของสิ่งมีชีวิตอื่นเท่าที่ควร ตั้งตนเองเป็นศูนย์กลาง อันกล่าวได้ว่าแนวคิดที่

²³ Coria Avila & Herrera Covarrubias. *Supra*. pp.3.

²⁴ พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 มาตรา 3

“การจัดสวัสดิภาพสัตว์ หมายความว่า การเลี้ยงหรือการดูแลให้สัตว์มีความเป็นอยู่ในสภาวะที่เหมาะสม มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีที่อยู่อาหาร และน้ำอย่างเพียงพอ”

²⁵ ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2561

“ข้อ 4 สัตว์ที่มีเจ้าของหรือผู้ครอบครองให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองต้องดำเนินการจัดสวัสดิภาพสัตว์ ให้แก่สัตว์ของตนให้เหมาะสม ดังต่อไปนี้

- (1) จัดให้สัตว์ได้รับอาหารและน้ำในปริมาณ และคุณภาพที่เหมาะสมแก่ประเภท ชนิด ลักษณะ สภาพ และอายุของสัตว์ ในกรณีเลี้ยงสัตว์เป็นกลุ่มควรแน่ใจว่าสัตว์แต่ละตัวได้รับอาหารและน้ำอย่างทั่วถึง
- (2) จัดให้สัตว์อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและความปลอดภัยของสัตว์
- (3) จัดให้สัตว์มีสุขภาพอนามัยที่ดี มีการจัดการในการควบคุมป้องกันโรคที่เหมาะสมและให้การรักษา เมื่อสัตว์ป่วยหรือบาดเจ็บ โดยไม่ชักช้า
- (4) จัดการไม่ให้สัตว์ได้รับความเครียด หวาดกลัว เจ็บปวดหรือทุกข์ทรมาน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร
- (5) จัดให้สัตว์ได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งพฤติกรรมตามธรรมชาติที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและ พละนาามัยของสัตว์”

ยึดสิ่งมีชีวิตเป็นศูนย์กลางนั้นเป็นแนวคิดที่นำมาเพื่อปฏิเสธแนวคิดที่ยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลางโดยสิ้นเชิง²⁶ อันเป็นการเพิ่มมุมมองด้านคุณค่าของสิ่งมีชีวิตอื่นที่นอกเหนือจากมนุษย์

2.2.4 วิวัฒนาการของกฎหมายการทารุณกรรมสัตว์และการจัดสวัสดิภาพสัตว์

สหภาพยุโรป

จากเดิมก่อนที่สัตว์จะได้รับความคุ้มครองในชีวิตร่างกาย อนามัยหรือสิทธิอื่นๆ โดยกฎหมายแล้วนั้น ได้มีแนวคิดดั้งเดิมตั้งแต่สมัยกรีกของอริสโตเติล (Aristotle) (384-322 ปีก่อนคริสตกาล) ที่เชื่อว่า “ความสามารถที่จะรับรู้ถึงเหตุผลนั้น ถือเป็นจุดสูงสุดที่สุดเมื่อเทียบกับความสามารถอื่นๆ” และจากแนวคิดนี้เองที่เป็นการจุดประกายความคิดของผู้คน เกิดเป็นการเรียงลำดับความสำคัญของสิ่งมีชีวิตที่อยู่ด้วยกันในสังคม โดยมนุษย์นั้นย่อมอยู่เหนือทุกสิ่งมีชีวิตอื่นเพราะมนุษย์มีสติปัญญา และด้วยการเรียงลำดับนี้เองจึงทำให้มนุษย์มีอำนาจสูงสุดเหนือสิ่งมีชีวิตหรือสัตว์อื่นทั้งปวงและจะสามารถทำสิ่งใดกับสัตว์เหล่านั้นก็ได้ จวบจนมาถึงยุคสมัยโรมันที่ขึ้นชื่อว่าเป็นยุคที่โหดร้ายทารุณกับสัตว์เป็นอย่างมาก (และอาจจะต่อมนุษย์ด้วยกันเองด้วย) ซึ่งช่วงเวลาโหดร้ายทารุณกว่า 400 ปีของยุคสมัยนี้เอง เหล่าสัตว์จำนวนนับหมื่นชีวิต มากมายหลากหลายชนิดและสายพันธุ์ได้ถูกตกอยู่ในวังวนของการถูกทรมาน โดยมนุษย์ อันไม่อาจโต้แย้งถึงสิทธิของการมีชีวิตที่ดีได้ ทั้งนี้เพียงเพื่อเป็นความบันเทิงใจให้กับมนุษย์เท่านั้น มาจนถึงศตวรรษที่ 13 นักทฤษฎีชาวอิตาลี Saint Thomas Aquinas (1124-1274) ที่แม้จะได้ยืนยันในแนวคิดของอริสโตเติลที่กล่าวไว้ว่ามนุษย์เป็นผู้มีสติปัญญา จึงอยู่เหนือสิ่งมีชีวิตอื่น แต่มนุษย์ก็ไม่ได้มีอำนาจเหนือสิ่งมีชีวิตอื่นโดยตรง เพราะอย่างไรก็ตามมนุษย์จำเป็นต้องมีหน้าที่ตามศีลธรรมต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ นั้นด้วย เพราะมิเช่นนั้นมนุษย์ในรุ่นต่อ ๆ ไป ย่อมจะหยิบขกพฤติกรรมที่โหดร้ายเหล่านี้ไปกระทำต่อสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ซึ่งรวมถึงกระทำต่อมนุษย์ด้วยกันเองด้วย และหากเป็นการกระทำต่อสิ่งมีชีวิตอื่นหรือสัตว์อื่นซึ่งมีเจ้าของ ย่อมเป็นการกระทำละเมิดต่อเจ้าของสัตว์ด้วยเช่นกัน ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว แม้จะได้เริ่มมีการตระหนักถึงการกระทำที่รุนแรงต่อสัตว์แล้ว แต่ก็ยังไม่ได้มีการแสดงถึงสิทธิของสัตว์โดยตรง เพราะยังมุ่งเน้นถึงเรื่องของพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ด้วยกันเท่านั้นและยังมองว่าสัตว์เป็นเพียงทรัพย์สินของมนุษย์ผู้เป็นเจ้าของ เวลาผ่านไปมาจนเริ่มยุคสมัยใหม่ ที่เริ่มมีนักทฤษฎีได้พิสูจน์ถึงเรื่องสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่สามารถรับรู้ความเจ็บป่วยได้ก็ตาม แต่การแสดงความรู้สึกเหล่านั้นออกมาโดยที่ไม่ได้ผ่านกระบวนการคิด อีกทั้งยังไม่สามารถโต้ตอบในภาษาที่ชัดเจนได้ดังเช่นมนุษย์ เช่น

²⁶ สุภาพรณ ไกรเดช, วรรณวิสาข์ ไชยโย. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ในทัศนคติของปีเตอร์ ซิงเกอร์. *วารสารปรัชญา*, 16(2). หน้า 90-93.

René Descartes(1596-1650)²⁷ กล่าวคือ แม้จะได้เริ่มเข้าสู่ในยุคสมัยใหม่แล้วก็ตาม ผู้คนก็ยังคงเชื่อว่าสัตว์ไม่มีความรู้สึกนึกคิด การโต้ตอบเป็นไปเพียงตามสัญชาตญาณของสัตว์นั้น ๆ เท่านั้น

ในเวลาต่อมา Thomas Hobbes (1588-1679) ผู้คิดค้นทฤษฎีสัญญาประชาคม ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ไว้ว่า มนุษย์พึงปฏิบัติตามประโยชน์ส่วนตนเท่านั้น และประโยชน์ส่วนตนนั้นเองที่จะนำไปสู่การร่วมมือกันของหลาย ๆ คนเข้าด้วยกัน เกิดเป็นสัญญาประชาคมขึ้น ทั้งนี้เมื่อสัตว์ไม่มีภาษาดังเช่นมนุษย์ สัตว์จึงไม่สามารถเข้าสัญญาประชาคมได้ไม่เท่ากับมนุษย์หรือสัตว์ด้วยกันเองก็ตาม ดังนี้ สัตว์จึงไม่คู่ควรที่จะได้รับการตอบแทนทางศีลธรรมและแม้จะได้มีความพยายามมากมายในการพิสูจน์ถึงเรื่องความรู้สึกทั้งในทางทฤษฎีและทางวิทยาศาสตร์ ภาษาที่สัตว์ใช้ในการสื่อแสดงออกไปจนถึงเรื่องศีลธรรมที่มนุษย์พึงมีต่อสัตว์แล้วนั้น เช่น John Locke (1632-1704) Immanuel Kant (1724 - 1804) Jeremy Bentham (1784 - 1832) William Youatt (1776-1847) เป็นต้น²⁸ แต่ก็ยังไม่มี ความเปลี่ยนแปลงในเรื่องของสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์แต่อย่างใดในทางกฎหมายในสหภาพยุโรป ได้เพียงแต่ความตระหนักของผู้คนที่ได้เริ่มตระหนักถึงการกระทำที่พึงมีต่อสัตว์เท่านั้น

จุดเปลี่ยนที่สำคัญในเรื่องสิทธิสัตว์ คือ ในช่วงภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง (1945-1980) ที่เกิดความต้องการในอาหารราคาต่ำที่สูง เกิดเป็นอุตสาหกรรมการเกษตรที่มีการเลี้ยงสัตว์เข้ามาเกี่ยวข้องโดยตรง ที่เกิดเป็นการกระทำที่ทารุณ โหดร้ายกับสัตว์เพื่อการเกษตร กล่าวคือ ใช้วิธีที่โหดร้ายรุนแรงในการผลิตเนื้อสัตว์หรือเพื่อให้ได้ผลผลิตจากสัตว์มาก²⁹ อีกทั้งช่วงเวลาดังกล่าวยังได้เริ่มมีการนำสัตว์มาใช้ในการวิจัยทางการแพทย์และเพื่อทดลองในผลิตภัณฑ์³⁰ เกิดเป็นการตั้งคำถามและความกังวลของผู้คนถึงกระบวนการที่นำสัตว์มาใช้หรือผลิตด้วยความรุนแรงและโหดร้ายต่อสัตว์นั้น ทั้งนี้ รัฐบาลของสหราชอาณาจักรก็ได้รับรู้ถึงข้อที่ควรตระหนักนี้เช่นกัน แต่เนื่องด้วยขณะนั้นยังขาดหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนในการพิสูจน์ถึงความรู้สึกของสัตว์ที่จะสามารถกำหนดถึงสวัสดิภาพของสัตว์ที่จะให้ครอบคลุมไปถึงทั้งทางกายภาพและจิตใจของสัตว์เหล่านั้น ดังนั้นในการกำหนดสวัสดิภาพของสัตว์จึงยังไม่สามารถทำได้ ด้วยเหตุนี้

²⁷ Ian J.H. Duncan. (2019). Animal Welfare : A Brief History. *Animal Welfare: From Science to Law*. pp. 13-14.

²⁸ *Ibid*.p. 14-16.

²⁹ เช่น วิธีการผลิตเนื้อไก่ในโรงฆ่าสัตว์ปีก การใช้กรงแบบเตอริ์เพื่อให้ไก่วางไข่ การขังลูกวัวเดี่ยวในลังเพื่อให้ได้มาซึ่งเนื้อวัว การผลิตกระต่ายด้วยวิธีที่รุนแรงเพื่อความเร่งรัดในการผลิต การใช้กล่อ่งเพื่อเก็บความร้อนกับสุกรเพื่อการขุนให้ได้มาซึ่งเนื้อสุกร

³⁰ Bernard Unti and Andrew N. Rowan. (2001). A Social History of Postwar Animal Protection. *The State of the Animals*. pp. 21.

เองจึงได้เริ่มมีการนำศาสตร์ทางด้านวิทยาศาสตร์มาพิสูจน์ในเรื่องความรู้สึกนึกคิด โดยมุ่งเน้นถึงความสำคัญในด้านจริยธรรมต่อสัตว์ หลังจากนั้นมา “การจัดสวัสดิภาพสัตว์” จึงได้กลายเป็นอีกหนึ่งประเด็นหลักที่สหภาพยุโรปได้มองว่าเป็นเรื่องสำคัญและควรต้องมีการจัดการอย่างเร่งด่วน จึงทำให้ในปี ค.ศ.1974 ได้มีการรับรองถึงข้อความทางกฎหมายฉบับแรกเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ขึ้น³¹ ปรากฏอยู่ในมาตรา 13 แห่ง สนธิสัญญาว่าด้วยการทำงานของสหภาพยุโรป (the Treaty on the Functioning of the European Union) โดยมีใจความสำคัญว่า “เนื่องจากสัตว์เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึก ในการทำการเกษตร การประมง การขนส่ง การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีจึงต้องกระทำโดยคำนึงถึงสวัสดิภาพของสัตว์อย่างเต็มที่” ซึ่งแม้จะได้ชื่อว่าเป็นสนธิสัญญา แต่ก็ไม่ได้มีสภาพบังคับว่าประเทศสมาชิกจะต้องทำตามแต่อย่างใด เพราะเป็นเพียงนโยบายเท่านั้น³²

ประเทศแรกที่มีการบัญญัติกฎหมายในการคุ้มครองสัตว์ในสหภาพยุโรป คือ สหราชอาณาจักร³³ และตามมาด้วยสาธารณรัฐฝรั่งเศสในไม่กี่ปีต่อมา³⁴ ซึ่งก็ยังไม่ได้เป็นการคุ้มครองถึงสัตว์ทั้งหมดอย่างเต็มรูปแบบแต่อย่างใด³⁵ ต่อมาในปี ค.ศ. 1978 ได้มีการทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของสัตว์ (Universal declaration of animal rights) ขึ้น ณ สหประชาชาติ (UNESCO) ประจำกรุงปารีส แห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส เพื่อมุ่งเน้นถึงจริยธรรมอันมนุษย์พึงมีต่อสัตว์เป็นสำคัญ ด้วยเพื่อให้เป็นหลักทั่วไปในระดับสากลและนานาชาติ ซึ่งสาระสำคัญของปฏิญญาสากลนี้มีในเรื่องของการคำนึงถึงสิทธิของสัตว์ที่มนุษย์พึงต้องการและปกป้องเอาไว้ เพื่อการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมระหว่างมนุษย์และสัตว์ ทั้งนี้ ปฏิญญาสากลดังกล่าวไม่ได้มีสภาพบังคับทางกฎหมายแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีอิทธิพลมากพอที่จะให้ประเทศในสหภาพยุโรปในการตระหนักถึงสิทธิของสัตว์และได้ออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิของสัตว์³⁶ และในปี ค.ศ. 1987 สหภาพยุโรปได้ออกกฎบัตร

³¹ Denis Simonin & Andrea Gavinelli. (2019). The European Union legislation on animal welfare: state of play, enforcement and future activities. *Animal Welfare: From Science to Law*. pp. 60.

³² Article 13 of THE TREATY ON THE FUNCTIONING OF THE EUROPEAN UNION “... pay full regard to the welfare requirements of animals, while respecting the legislative or administrative provisions and customs of the Member States relating in particular to religious rites, cultural traditions and regional heritage.”

³³ Martin's Act 1822

³⁴ Grammont Act 1850

³⁵ Muriel Falaise. (2019). Legal standards and animal welfare in European countries. *Animal Welfare: From Science to Law*. pp. 71.

³⁶ คณะกรรมการกฤษฎีกา. *บันทึกวิเคราะห์สรุปสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ... สำนักงาน(เรื่องเสร็จที่ 650/2553)(เอกสารไม่เผยแพร่)*. หน้า 4.

ที่สำคัญอีกฉบับหนึ่งออกมา คือ อนุสัญญาแห่งสหภาพยุโรปเพื่อการคุ้มครองสัตว์เลี้ยง (European Convention for the Protection of Pet Animals) เนื่องจากกฎหมายสัตว์ที่ได้ออกมาก่อนหน้านี้ ส่วนใหญ่ล้วนเป็นการมุ่งคุ้มครองสัตว์ กรณีการบริโภค การขนส่ง การทดลองและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ แต่กฎบัตรฉบับนี้ได้ถูกตราขึ้นเพื่อจุดประสงค์ที่จะเน้นความคุ้มครองไปยังสัตว์เลี้ยงด้วย ให้ได้มีคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ที่เหมาะสม³⁷ ด้วยในช่วงเวลานั้นผู้คนเริ่มหันมาเลี้ยงสัตว์กันเพิ่มมากขึ้นในสังคม ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1990 ซึ่งถือเป็นช่วงระยะเวลาที่สำคัญและนับเป็นอีกหนึ่งจุดเปลี่ยนในสหภาพยุโรป เนื่องจากไม่น้อยกว่า 12 ประเทศในสหภาพยุโรปได้มีกฎหมายในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของสัตว์ได้ผ่านออกมา³⁸ ซึ่งในการออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิของสัตว์ของแต่ละประเทศในสหภาพยุโรปนี้เอง ได้ดำเนินเรื่อยมาจนกระทั่งถึงศตวรรษที่ 21 ที่ทุกประเทศในสหภาพยุโรปมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิของสัตว์ และในบางประเทศได้กำหนดความคุ้มครองสิทธิของสัตว์ไว้ในกฎหมายสูงสุดด้วย³⁹ เช่น ในรัฐธรรมนูญ เป็นต้น โดยบทบัญญัติของกฎหมายที่ประเทศในสหภาพยุโรปได้ตราออกมานี้ ครอบคลุมตั้งแต่การกระทำที่ทารุณ โหดร้ายต่อเนื้อตัวร่างกาย ไปจนถึงคุ้มครองสวัสดิภาพของสัตว์ด้วย กล่าวคือ สัตว์พึงมีอิสระจากความหวาดกลัว ความไม่สะดวกสบาย ความทรมาน ความเจ็บป่วย ไม่ว่าจะได้กระทำต่อสัตว์ในที่สาธารณะหรือไม่ก็ตาม จะด้วยเจตนาหรือไม่เจตนา หรือแม้แต่เป็นเพียงการละเลยก็เป็นความผิดด้วยเช่นกัน ซึ่งทั้งหมดถูกบัญญัติไว้เป็นความผิดและมีโทษหากฝ่าฝืนหรือไม่ยอมทำตาม (ปล่อยปละละเลย) และได้คุ้มครองไปถึงการล่วงละเมิดทางเพศต่อสัตว์ด้วย ซึ่งโทษของความผิดในการกระทำความผิดดังกล่าวไปยังข้างต้น มักจะมีโทษที่ค่อนข้างต่ำ แม้จะมีโทษจำคุกแต่ส่วนใหญ่ศาลจะไม่ลงโทษถึงจำคุก เว้นแต่พฤติการณ์ที่มีความโหดร้าย อย่างไรก็ตาม บางประเทศในสหภาพยุโรปได้พัฒนาระดับของการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์สูงขึ้นไปจนถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คนในสังคม และเจ้าของสัตว์ เช่น การใช้ปลอกคอไฟฟ้า การครอบหูและการต่อหางสุนัขที่ไม่ได้เป็นไปเพื่อการรักษา การกำหนดพื้นที่ที่สัตว์ควรมีเพื่อการอาศัย หรือแม้กระทั่งการกำหนดชั่วโมงที่สัตว์พึงมีอิสระที่จะออกข้างนอกบ้าน (การกำหนดให้เจ้าของสุนัขจะต้องพาสุนัขไปเดินเล่น) การเดินทางร่วมกับสัตว์ (การจับขี้พร้อมสัตว์เลี้ยงหรือการโดยสารโดยขนส่งสาธารณะ) การควบคุมสัตว์เลี้ยงให้

³⁷ European Convention for the Protection of Pet Animals. Preamble.

³⁸ Denmark (1991); The Netherlands (1992); Cyprus (1994); Portugal (1995); Finland (1996); Germany, Spain, Hungary, Poland (1998); Croatia, Estonia, Slovenia (1999).

³⁹ Switzerland (1992), Germany (2002), Luxembourg (2007) and Austria (2013).

เหมาะสมในที่สาธารณะ เป็นต้น ซึ่งก็จะเป็นการคุ้มครองที่กำหนดเฉพาะเจาะจงในสัตว์บางประเภท เช่น สุนัข แมวและปลา เป็นต้น⁴⁰

จึงเห็นได้ว่าสหภาพยุโรปมีพัฒนาการในความพยายามในการที่จะคุ้มครองถึงสิทธิของสัตว์มาอย่างยาวนาน ความพยายามในการพิสูจน์ถึงการมีความรู้สึก ความเจ็บปวด ความทุกข์ ความสุขที่สัตว์มีได้เช่นเดียวกับมนุษย์ แม้จะไม่สามารถแสดงออกมาได้ด้วยภาษาที่ชัดเจนเช่นมนุษย์ และจะได้มีการตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ในสังคมมาอย่างยาวนานก็ตาม แต่ในการที่จะตรากฎหมายคุ้มครองออกมาก็ไม่ใช่เรื่องที่ย่างคายน เพราะการจะออกกฎหมายคุ้มครองสัตว์ย่อมกระทบต่อหลาย ๆ เรื่อง จึงต้องผ่านการทบทวนอย่างรอบคอบ จนได้มีการออกกฎหมายคุ้มครองถึงสิทธิของสัตว์ในที่สุด และแม้จะมีกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ออกมาแล้ว แต่หลาย ๆ ประเทศในสหภาพยุโรปก็ยังไม่หยุดที่จะพัฒนาการคุ้มครองนี้ให้จำกัดถึงเพียงแค่สิทธิบางประการเท่านั้น เพราะเมื่อได้คำนึงถึงสังคมในปัจจุบันที่ผู้คนและสัตว์ได้อาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งส่วนแต่เป็นสิ่งที่ชีวิตเช่นเดียวกัน จึงจำเป็นต้องเคารพถึงสิทธิซึ่งกันและกันด้วย จึงได้มีการพัฒนาถึงสิทธิและสวัสดิภาพของสัตว์ให้มีความปลอดภัยและความเป็นอยู่ที่ดีในการดำรงชีวิตแต่ละวันด้วย

ราชอาณาจักรไทย

มุมมองสถานะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสัตว์ของราชอาณาจักรไทยในอดีตนั้น มองว่าสัตว์เป็นเพียงทรัพย์สินชิ้นหนึ่งของผู้คนเท่านั้น ผู้ใดครอบครองทรัพย์สินนั้นก็ถือว่าผู้นั้นเป็นเจ้าของ อีกทั้งยังมีความคิดว่าสัตว์เป็นเพียงเครื่องมือในการละเล่นหรือในการแข่งกีฬา เพื่อเป็นการสร้างความบันเทิงให้กับผู้คนเท่านั้น เช่น การชนไก่ เป็นต้น⁴¹ หรือแม้แต่การนำสัตว์มาใช้เป็นพาหนะในการทำศึกสงครามในอดีต ดังเช่น ช้าง ที่มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับวัฒนธรรมไทยในอดีต ตั้งแต่สมัยราชอาณาจักรสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี จนกระทั่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งนอกจากจะใช้เป็นยานพาหนะแล้วยังถูกใช้มาเข้าทำพระราชพิธีที่สำคัญและถือเป็นแรงงานสำคัญในการเกษตร งานก่อสร้าง การขนส่งและคมนาคมอีกด้วย⁴² และเนื่องด้วยช้างเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญใน

⁴⁰ Muriel Falaise. (2019). Legal standards and animal welfare in European countries. *Animal Welfare: From Science to Law*. pp. 72- 75.

⁴¹ อภิรักษ์นัย นิยมไทย. (2562). มาตรการในการป้องกันการทารุณกรรมสัตว์ตามกฎหมายไทย. *จุลนิติ*, 16(1). หน้า 162.

⁴² สถานเอกอัครราชทูต กรุงโคเปนเฮเกน. (2566). *ความสำคัญของช้างในประเทศไทย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://copenhagen.thaiembassy.org/th/content/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%AA%E0%B8%B3%E0%B8%84%E0%B8%B1%E0%B8%8D%E0%B8%82%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B8%8A%E0%B9%89%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9>

ราชอาณาจักรไทยเป็นอย่างมาก จึงทำให้ได้มีการตราพระราชบัญญัติรักษาช้างขึ้นใน พ.ศ. 2464 ซึ่งแม้จะเป็นกฎหมายฉบับแรกที่ได้ออกมาเพื่อคุ้มครองสัตว์ก็ตาม แต่ก็เป็นการบังคับใช้แค่กรณีช้างเท่านั้นไม่รวมถึงสัตว์ชนิดอื่นแต่อย่างใด โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าห้ามในการจับฆ่าหรือทำร้ายช้างป่า⁴³ จวบจนมาถึงปี พ.ศ. 2465 ที่มีกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ถูกตราออกมา และได้มีบทบัญญัติอันถือเป็นการคุ้มครองสัตว์ขึ้นเป็นบทบัญญัติแรกอย่างแท้จริงในราชอาณาจักรไทย ซึ่งปรากฏอยู่ในภาค 2 ว่าด้วยลักษณะความผิดในส่วนที่ 10 ว่าด้วยความผิดที่เพนลหุโทษ มาตรา 335 (16) และ (17) อันมีสาระสำคัญว่า ผู้ใดทรมาณสัตว์ด้วยความร้ายหรือฆ่าสัตว์ด้วยความลำบากโดยไม่จำเป็น หรือทำให้ปศุสัตว์หรือสัตว์พาหนะถึงตายหรือบาดเจ็บ เพราะผู้นั้นจับขังหรือบรรทุกสัตว์นั้นจนเหลือขนาด ย่อมถือว่าผู้นั้นมีความผิดและต้องระวางโทษชั้น 3⁴⁴ ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2499 จึงได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาในฉบับที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ซึ่งบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการทารุณกรรมสัตว์นั้นก็ยังคงปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายฉบับนี้เช่นเดียวกัน ในมาตรา 381 และมาตรา 382⁴⁵ ตามลำดับ ซึ่งยังคงเป็นความผิดลหุโทษอยู่ อันมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2558 ได้มีการแก้ไขในเรื่องอัตราโทษเพิ่มขึ้นเป็นปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท

แม้ว่าหลังจากจะได้มีการบัญญัติกฎหมายในเรื่องการทารุณกรรมสัตว์ไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นแล้วก็ตาม ราชอาณาจักรไทยยังคงได้มีการบัญญัติกฎหมายในการคุ้มครองสัตว์เรื่อยมา แต่เป็นเพียงการคุ้มครองเฉพาะแต่สัตว์ป่าเท่านั้น เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้คนเช่นฆ่าสัตว์ป่าจนอาจเป็นอันตรายต่อเผ่าพันธุ์สัตว์ป่านั้นได้ ดังพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ที่กำหนดห้ามกระทำให้เป็นอันตรายแก่สัตว์ป่าด้วยประการใด ๆ ในเขตอุทยานแห่งชาติ⁴⁶ (ต่อมามีการปรับปรุงโดยมีพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ใช้แทน) ซึ่งพระราชบัญญัติ

B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2 [2566, มีนาคม 7]

⁴³ พระราชบัญญัติรักษาช้าง พ.ศ. 2464. มาตรา 6, 17, 18 และ 19.

⁴⁴ ระวังโทษชั้น 3 ได้แก่ โทษจำคุกไม่เกิน 10 วัน ปรับไม่เกิน 50 บาทและทั้งจำทั้งปรับ

⁴⁵ ประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา 381 “ผู้ใดกระทำการทารุณต่อสัตว์หรือฆ่าสัตว์โดยให้ได้รับทุกขเวทนาอันไม่จำเป็น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

มาตรา 382 “ผู้ใดใช้ให้สัตว์ทำงานจนเกินสมควร หรือใช้ให้ทำงานอันไม่สมควร เพราะเหตุที่สัตว์นั้นป่วยเจ็บ ขราหรืออ่อนอายุ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁴⁶ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504. มาตรา 16 (3) และมาตรา 24.

ดังกล่าวคุ้มครองแต่เฉพาะสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติเท่านั้น ไม่ได้รวมถึงสัตว์ป่าอื่นๆ ที่นอกเขตดังกล่าวหรือแม้แต่สัตว์เลี้ยง จึงทำให้สัตว์ป่าบางประเภทเกิดการถูกล่าจนอาจเป็นอันตรายต่อเผ่าพันธุ์ เกิดความเสี่ยงที่จะสูญพันธุ์ จึงทำให้ได้มีการตราพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 ในเวลาต่อมา (ซึ่งได้มีการปรับปรุงโดยมีพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ใช้แทน) โดยได้มีการกำหนดถึงสัตว์บางชนิดและบางประเภท ที่ควรค่าแก่การสงวนไว้ เพื่อความปลอดภัยต่อเผ่าพันธุ์ของสัตว์นั้น เช่น สัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พระราชบัญญัติดังกล่าวก็ยังคงไม่ได้คุ้มครองไปถึงสัตว์เลี้ยงทั่วไปแต่อย่างใด และในปีเดียวกันนี้เองได้มีการตราพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2535 ออกมาอีกฉบับหนึ่ง (ซึ่งได้มีการปรับปรุงโดยมีพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2562 ใช้บังคับแทน) ที่เป็นกฎหมายออกมาเพื่อควบคุมและกำหนดหลักเกณฑ์ในการฆ่าสัตว์สำหรับโรงฆ่าสัตว์เท่านั้น ที่จะต้องทำให้สัตว์ตายอย่างสงบ รวดเร็วและเจ็บปวดน้อยที่สุด แต่อย่างไรก็ดีกฎหมายทั้งหมดที่ได้กล่าวมาข้างต้น กลับยังไม่มีกฎหมายใดที่ครอบคลุมไปถึงการคุ้มครองกรณีสัตว์เลี้ยงทั่วไปแต่อย่างใด รวมถึงการจัดสวัสดิภาพสัตว์ มีเพียงแต่คุ้มครองเฉพาะสัตว์บางประเภทและบางพื้นที่เท่านั้น ส่วนกฎหมายอาญาที่ได้กำหนดถึงความคิดในการกระทำทารุณกรรมต่อสัตว์ ที่แม้จะเป็นความคิดแต่ก็มีโทษที่ค่อนข้างต่ำ อีกทั้งยังไม่มีการกำหนดถึงการจัดสวัสดิภาพสัตว์ด้วยเช่นกันและมีอุปสรรคในการที่จะบังคับใช้เพราะในหลายๆกรณี ที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ร้องทุกข์ไม่ใช่ผู้เสียหายในความคิดดังกล่าว จึงทำให้ไม่ได้มีการดำเนินคดีต่อผู้ที่กระทำความผิดแต่อย่างใด⁴⁷

ต่อมาราชอาณาจักรไทยได้มีกรณีเกิดการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสุนัขหรือสัตว์อื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยใช้วิธีการไล่จับด้วยการทารุณกรรม รวมถึงมีการนำไปบริโภคทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่สัตว์ที่เหมาะสมแก่การนำไปเป็นอาหาร อันเป็นเหตุให้ราชอาณาจักรไทยได้ถูกจับตามองจากนานาประเทศเกิดเป็นผลกระทบต่อราชอาณาจักรไทยหลายประการ ทั้งภาพลักษณ์และการค้าระหว่างประเทศ ทั้งเมื่อได้พิจารณาถึงหลักคุณธรรม จริยธรรมที่มนุษย์ควรพึงมีต่อสัตว์ โดยถือว่าสัตว์ก็เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความรู้สึกและอยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน สมควรจะได้รับ ความคุ้มครองเพื่อไม่ให้ถูกทารุณกรรมเช่นเดียวกับสัตว์อื่น ๆ ที่ได้มีการตรากฎหมายคุ้มครอง ประกอบกับสังคมที่ได้พัฒนามากขึ้น จนได้มีการนำสัตว์มาเลี้ยงเพื่อการค้า การแสดงหรือเพื่อความจรรโลงใจของผู้เลี้ยงเองก็ตาม จึง

⁴⁷ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2564). *คำอธิบายพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557*. หน้า 1-2. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.krisdika.go.th/data/ebook/thailand/27-9-64.pdf> [2566, มีนาคม 7]

สมควรเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการเหล่านี้จะต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพของสัตว์เหล่านั้นเป็นสำคัญ และเป็นการตระหนักรู้ต่อผู้คนที่สังคม รวมถึงเจ้าของสัตว์เลี้ยงนั้นที่จะต้องจัดสวัสดิภาพของสัตว์ ดูแลไม่ให้สัตว์นั้นเกิดความทุกข์ทรมานทั้งในทางร่างกายและจิตใจ จึงทำให้กรมปศุสัตว์ กระทรวง เกษตรและสหกรณ์เห็นถึงความจำเป็นในการที่จะต้องมิกฎหมายเข้ามาเพื่อคุ้มครองสิทธิของสัตว์ รวมถึงสวัสดิภาพของสัตว์ให้มีความเหมาะสมในราชอาณาจักรไทยและได้ทำการเสนอร่าง พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ขึ้น⁴⁸ จนกระทั่งได้มีการ บัญญัติพระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2557 ขึ้นใช้บังคับโดยมี เจตนารมณ์เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาการทารุณกรรมสัตว์ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และการจัดสวัสดิภาพ สัตว์เพื่อให้เจ้าของสัตว์ได้ดำเนินการดูแลสัตว์อย่างเหมาะสมตามแต่เฉพาะชนิดและสายพันธุ์ของ สัตว์นั้น ๆ โดยมีการกำหนดโทษทางอาญาหากมีการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตาม อันเป็นการปฏิรูปใน เรื่องของการคุ้มครองสิทธิของสัตว์ ไม่ให้ถูกทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพของสัตว์อย่างเป็น รูปธรรมในราชอาณาจักรไทย⁴⁹ และแม้จะได้มีการตราพระราชบัญญัติดังกล่าวออกมาแล้วก็ตาม แต่ ราชอาณาจักรไทยก็ยังคงมีการออกกฎหมายลำดับรองออกมาเรื่อย ๆ เพื่อเป็นการให้ทันต่อสังคมที่ พัฒนามากขึ้น ดังเช่น ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง การจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. 2561 และประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการขนส่งสัตว์ หรือการนำสัตว์ไปใช้งานหรือใช้ในการแสดง พ.ศ. 2562 เป็นต้น

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีในสิทธิ เสรีภาพของสัตว์ ที่มีความพยายามมาอย่าง ยาวนานที่จะให้ความคุ้มครองในสิทธิสัตว์ในการมีชีวิต ร่างกาย อำนวย โดยจะต้องมีอิสระจาก ความเจ็บปวด ความทุกข์ทรมาน ทั้งทางร่างกายและจิตใจอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สัตว์พึงมี ตลอด จนสวัสดิภาพของสัตว์ ที่เป็นหน้าที่ของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ให้สถานะทางจริยธรรมต่อสัตว์ในการ ดูแล หน้าที่และให้การตอบแทนตามศีลธรรม เพราะเมื่อได้คำนึงถึงคุณค่าในชีวิตที่ทั้งมนุษย์และสัตว์ต่าง มีเช่นเดียวกันและอยู่ในสังคมร่วมกัน จึงต่างต้องการพินสิทธิของกันและกัน และหากได้พิจารณา ถึงวิวัฒนาการของกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนสวัสดิภาพสัตว์ ที่มีมาตั้งแต่ในอดีต การคุ้มครองนี้ได้ถูกเปลี่ยนแปลงพัฒนาเรื่อยมา ตามสังคมที่ได้พัฒนาขึ้นตามกาลเวลาที่เพิ่มขึ้นและ ในปัจจุบันที่ได้มีการนำสุนัขโดยสาร บนรถยนต์ สุนัขที่เป็นสัตว์อยู่ร่วมในสังคมเดียวกันกับมนุษย์ ย่อมจะมีสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยขณะเดินทางบนท้องถนนเช่นเดียวกับมนุษย์ อีกทั้งมีสิทธิที่

⁴⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 47, หน้า 2.

⁴⁹ อภิปรายณ์ นิยมไทย, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 41, หน้า 163.

จะได้มีความเป็นอยู่ที่ดี ได้รับการตระหนักถึงอนามยที่ดีที่จะไม่ถูกทิ้งอยู่บนยานพาหนะโดยลำพัง ซึ่งจะก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานทางร่างกายและจิตใจ

2.3 แนวคิด ทฤษฎีทางอาญาเกี่ยวกับมาตรการกฎหมายการควบคุมสุนัขบนรถยนต์และการทิ้งสุนัขตามลำพังในยานพาหนะ

2.3.1 แนวคิดผู้กระทำความผิด

กฎหมายเลียนแบบ (Law of Imitation)

กฎหมายเลียนแบบ เป็นกฎที่ถูกคิดค้นขึ้น โดย Gabriel Tarde (1843-1904) นักอาชญาวิทยาชาวฝรั่งเศส ซึ่งกฎดังกล่าวถือเป็นหลักสากลที่ได้ถูกนำมาใช้กับศาสตร์หลายแขนง ไม่เพียงแต่ในแง่กฎหมาย กรณีผู้กระทำความผิดเท่านั้น ทั้งนี้ หลักสำคัญของกฎหมายลอกเลียนแบบ คือ บุคคลที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ย่อมเกิดการเรียนรู้พฤติกรรมและค่านิยมในสังคมนั้น ๆ⁵⁰ โดย Gabriel Tarde ได้อธิบายถึงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิด หรืออาชญากรไว้ว่า มีลักษณะของการกระทำซ้ำหรือลอกเลียนแบบที่สำคัญ คือ กรณีที่บุคคลนั้นติดต่อกับและพัวพันอยู่กับกลุ่มบุคคล หรืออีกบุคคลซึ่งมีพฤติกรรมการกระทำความผิด แล้วเกิดการสร้างค่านิยมผิด ๆ เช่น กระทำความผิดแล้วมีความรู้สึกดีขึ้นมา มีชีวิตชีวา ก็จะเกิดการเลียนแบบในพฤติกรรมขึ้น ซึ่งความถี่ในการใกล้ชิดมากหรือน้อย ก็จะทำให้โอกาสในการลอกเลียนแบบพฤติกรรมมากหรือน้อยตามไปด้วย ซึ่งการลอกเลียนแบบนี้ หากได้มีการลอกเลียนแบบไปเรื่อย ๆ แทรกซึมลึกลงไปจนถึงรากของสังคมใดแล้ว ย่อมทำให้จากพฤติกรรมกลายเป็นจารีตประเพณีของสังคมนั้น ๆ ทั้งนี้ พฤติกรรมที่ได้กลายเป็นจารีตก็อาจจะถูกแทนที่ใหม่ด้วยพฤติกรรมใหม่ได้เช่นกัน จนเป็นวัฏจักรไปเรื่อย ๆ Gabriel Tarde ยังได้อธิบายเพิ่มเติมอีกว่า ลักษณะการลอกเลียนแบบการกระทำความผิด อาจเกิดขึ้นโดยอาศัยเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมก็ได้ กล่าวคือ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากการกระทำซ้ำ ๆ อาจจะแค่ของบุคคล

⁵⁰ Faridah Djellal, Faïz Gallouj. (2014). *The laws of imitation and invention: Gabriel Tarde and the evolutionary economics of innovation*. HAL Open Science. (Online). Available: <https://shs.hal.science/halshs-00960607/document> [2023, March 8]

เดียว หรือหลายคนก็ตาม เกิดเป็นความรับรู้ของคนในสังคม⁵¹ ซึ่งอาจทำให้เกิดความคุ้นชินกับการกระทำความคิดดังกล่าว โดยอาจจะมองว่าเป็นเรื่องที่เล็กน้อยแล้วเกิดการเลียนแบบโดยไม่รู้ตัว

อาชญากรครั้งคราว (The Occasional Criminal)

อาชญากรประเภทนี้ ไม่ถือว่าเป็นอาชญากรหรือผู้ร้ายที่แท้จริงเพราะการกระทำความคิดที่ผู้คนได้กระทำลง อาจได้กระทำไปโดยขาดเจตนาและปราศจากมูลเหตุจูงใจ ซึ่งอาจเกิดจากความประมาทเลินเล่อ ความไม่ระมัดระวังตามวิสัย หรือเพราะความจำเป็น หรือด้วยเหตุบังคาลโทสะ จึงทำให้ผู้คนได้ตัดสินใจที่จะกระทำความคิดลง⁵² ซึ่งบุคคลลักษณะนี้ถือว่าเป็นบุคคลปกติเมื่อเทียบกับบุคคลทั่วไปในสังคม เพราะนิสัยของความเป็นอาชญากรยังไม่ได้ถูกก่อตัวขึ้น อาจด้วยเพราะความอ่อนแอทางศีลธรรมที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง หรืออาจเกิดขึ้นโดยอุบัติเหตุ หรือเหตุบังเอิญ (Accidental Criminal) เท่านั้น ซึ่งผู้กระทำความผิดหรืออาชญากร ในลักษณะนี้อาจแปลเปลี่ยนไปเป็นอาชญากรติดนิสัย (The Habitual Criminal)⁵³ ได้ หากผู้กระทำความผิดนี้ได้ถูกนำตัวเข้าสู่ระบบศาลและเรือนจำอย่างไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม ดังนี้ ในการลงโทษผู้กระทำความผิดหรืออาชญากรในลักษณะนี้ ไม่ว่าจะลงโทษมากน้อย หรือหนักเบาเพียงใด จะต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง โดยพิจารณาตามลักษณะ พฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำนั้น ๆ เพื่อไม่ให้บุคคลเหล่านี้เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมที่ไม่เหมาะสม อันก่อให้เกิดเป็นข้อโต้แย้งในสังคม และขัดต่อมาตรฐานอารยธรรมในการลงโทษผู้กระทำความผิด จนอาจก่อให้เกิดความไม่สงบขึ้นในสังคมนั้น ๆ⁵⁴

⁵¹ Margaret S. Wilson. (1954). *Pioneers in Criminology I--Gabriel Tarde (1843-1904)*, 45 J. Crim. L. Criminology & Police Sci., 3 (1954-1955). (Online). Available: <https://scholarlycommons.law.northwestern.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4218&context=jclc> [2023, March 8]

⁵² คมสัน สุขมาก, อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ‘*อาชญาวิทยา และทัณฑวิทยาขั้นสูง*’ (การสอนผ่านทางระบบออนไลน์, 27 สิงหาคม 2565).

⁵³ บุคคลที่ไม่สามารถปฏิบัติตนให้เข้ากับมาตรฐานของสังคมได้ ซึ่งได้รับอิทธิพลของสังคมจนทำให้กลับไปกระทำความผิดและเกิดความไม่เข็ดหลาบ เมื่อต้องโทษจากการกระทำนั้น ๆ โดยมีแนวโน้มประกอบอาชญากรรมซ้ำเกิน 4 ครั้ง

⁵⁴ Charles A. Ellwood. (1911). Classification of Criminals, *Journal of Criminal Law and Criminology*, 1(4). Article 2. Pp. 538-546.

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เป็นทฤษฎีที่ได้ถูกพัฒนาโดย Ronald L. Akers โดยพัฒนามาจากทฤษฎีคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Differential Association Theory) ของ Sutherland อันมีแนวคิดหลักที่อธิบายถึงพฤติกรรมของผู้กระทำความคิดเกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลภายในกลุ่ม ซึ่งจะมีความเป็นอาชญากรมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับความใกล้ชิด ระยะเวลาความถี่ในการคบค้าสมาคมกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Akers นั้นได้ขยายความเพื่ออธิบายถึงพฤติกรรมของผู้กระทำความคิดและลักษณะของการกระทำความคิดให้กว้างกว่าทฤษฎีของ Sutherland โดยครอบคลุมถึงการกระทำความคิดได้เกือบทุกประเภท โดยหลักการที่สำคัญ คือ ตัวแปรที่ทำหน้าที่ในการควบคุมหรือการกระตุ้นให้คน ๆ หนึ่งแสดงถึงพฤติกรรมการกระทำความคิดออกมา หรือแม้กระทั่งเป็นในลักษณะจูงใจที่จะไม่ปฏิบัติตามกฎหมายน้อยลงจนถึงขั้นไม่ปฏิบัติตามกฎหมายเลย⁵⁵ อีกทั้งยังได้มีการอธิบายถึงทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมโดย Albert Bandura ซึ่งได้ถูกอธิบายว่าทฤษฎีนี้ถือเป็นสะพานเชื่อมระหว่างทฤษฎีการเรียนรู้แบบพฤติกรรมนิยม (Behaviorist Learning Theory) และทฤษฎีการเรียนรู้แบบรู้คิด (Cognitive Learning Theory) เพราะทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมได้ครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมที่เกิดจากความสนใจ ความจำและแรงจูงใจที่มีอยู่ในสังคมนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม Bandura เชื่อว่า แรงจูงใจเพียงอย่างเดียวนั้น ไม่สามารถอธิบายการเรียนรู้ถึงพฤติกรรมได้ทุกประเภท โดยให้เหตุผลว่าบุคคลในสังคมนั้น พึงสามารถเรียนรู้ถึงพฤติกรรมและข้อมูลใหม่ ๆ ได้ โดยการเฝ้าดูหรือสังเกตบุคคลอื่น ๆ ในสังคม โดยเฉพาะพฤติกรรมที่มีลักษณะเป็นประสบการณ์เชิงบวก เช่น กระทำความคิดแล้วได้รับความบันเทิงหรือความชื่นชม หรือได้รับรางวัล เหล่านี้ย่อมเป็นการกระตุ้นให้เกิดการลอกเลียนแบบหรือการกระทำซ้ำ จึงกล่าวได้ว่าการจะเกิดเป็นพฤติกรรมที่มาจากการเรียนรู้นั้นมี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนแรก การสังเกต ขั้นตอนที่สอง การเลียนแบบ และขั้นตอนสุดท้าย การสร้างแบบจำลอง (การลงมือกระทำพฤติกรรมลอกเลียนแบบนั้น)

ทั้งนี้ Bandura ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า การเรียนรู้แบบสังเกตนี้ อาจเกิดขึ้นได้กับบุคคลทุกวัย ตราบเท่าที่พฤติกรรมนั้นยังมีอยู่ และมีอิทธิพลมากพอที่จะกระตุ้นให้ผู้นั้นเกิดความรู้สึกที่อยากจะลองทำตามแล้วเข้าสู่กระบวนการลอกเลียนแบบพฤติกรรมนั้น อย่างไรก็ตาม สภาพจิตใจย่อมถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการเรียนรู้ อีกทั้งการเรียนรู้พฤติกรรมนี้ ไม่จำเป็นที่จะนำไปสู่การ

⁵⁵ สฤณี สืบพงษ์ศิริ. (2559). การอธิบายพฤติกรรมเบี่ยงเบน Autoerotic ด้วยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม. *วารสารวิชาการอาชีวศึกษาและนิเวศวิทยาาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 2(1). หน้า 38-39.

เปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมเสมอไป⁵⁶ เป็นไปตามแต่ปัจเจกบุคคลเท่านั้น ที่หากได้เห็นถึงพฤติกรรมเหล่านั้น เมื่อได้ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์แล้วจึงตัดสินใจที่จะลอกเลียนแบบพฤติกรรมนั้นหรือไม่

2.3.2 แนวคิดการกำหนดความผิดทางอาญา

หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality)

หลักความได้สัดส่วนนี้ ถือเป็นหลักที่ได้ถูกยอมรับกันมาอย่างยาวนาน ว่าเป็นหลักกฎหมายที่สำคัญ อันเป็นหลักพื้นฐานของกฎหมายในหลาย ๆ ประเทศ ซึ่งรวมถึงประเทศไทย ใช้เป็นเครื่องมือ ในการสร้างความสมดุลที่เหมาะสมและสมเหตุสมผล ระหว่างสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลและของมหาชน⁵⁷ เนื่องจากในการใช้อำนาจรัฐและการออกกฎหมายนั้น หากได้กระทำไปอย่างมีอิสระอย่างเต็มที่ย่อมทำให้เกิดการลิดรอนในสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร จึงต้องมีหลักเพื่อเข้ามาควบคุมการใช้อำนาจและออกกฎหมายนี้เพื่อที่จะเป็นการประกันไม่ให้เกิดการลิดรอนสิทธิเสรีภาพดังกล่าวเกินสมควร โดยเฉพาะกฎหมายอาญาที่มีโทษหนักอันกระทบต่อสิทธิของประชาชนโดยตรง การจะกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดทางอาญา จึงต้องมีวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่ชัดเจน และการจะบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาจะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์นั้นได้จริง ซึ่งจะต้องอยู่บนสมมติฐานที่มีการยอมรับและแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ที่ชัดเจน อีกทั้งจำต้องคำนวณถึงประโยชน์และผลเสียที่จะได้รับจากการบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาด้วย กล่าวคือ ผลที่ได้จากการบัญญัติให้เป็นความผิดทางอาญาจะเป็นคุณ หรือได้ประโยชน์มากกว่าผลเสียที่เป็นการลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชน (จะต้องกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้น้อยที่สุด) เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการใช้อำนาจรัฐและการจำกัดสิทธิเสรีภาพของบุคคล⁵⁸ อันกล่าวได้ว่า หลักความได้

⁵⁶ Razieh Tadayon Nabavi. (2012). Bandura's Social Learning Theory & Social Cognitive Learning Theory. *Theories of Developmental Psychology*, 2011-2012 . pp. 5-8. (Online). Available: https://www.researchgate.net/publication/267750204_Bandura's_Social_Learning_Theory_Social_Cognitive_Learning_Theory [Accessed 2023, March 8]

⁵⁷ วุฒิชัย จิตदानุ. (2548). การบังคับใช้หลักการสัดส่วน (Principle of Proportionality) ในการคุ้มครองสิทธิปัจเจกบุคคล, *วารสารศาลรัฐธรรมนูญ*, 8(22). หน้า 41.

⁵⁸ บรรณเจต สิงคนดิ และคณะ. (2558). *สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ รายงานการศึกษาวิจัย เรื่อง หลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) ในการตรวจสอบขอเขตอำนาจรัฐ ตามมาตรา 29 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พุทธศักราช 2550)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรัฐธรรมนูญ. หน้า 1.

สัดส่วนนี้ ทำงานเป็นเสมือนคั้งตัวแทนในเรื่องของความรู้สึกทางศีลธรรมของผู้คนกับความยุติธรรมในการออกกฎหมายฉบับหนึ่ง ๆ เพื่อบังคับใช้แก่ผู้คนในสังคม

คั้งที่ได้กล่าวข้างต้น หลักความได้สัดส่วนจะต้องคำนวณถึงผลประโยชน์และผลเสียที่จะได้รับจากการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญาฉบับหนึ่งออกมา ปัญหาว่าการคำนวณโดยคำนึงถึงประโยชน์นี้ อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเพื่อความสงบสุขในสังคมนั้น จำต้องเป็นผลประโยชน์ในเฉพาะของผู้คน อันเป็นมนุษย์แต่เพียงอย่างเดียวหรือไม่ ในการออกกฎหมายฉบับหนึ่งเพื่อบังคับใช้นอกจากจะได้คำนึงถึงประโยชน์ของผู้คนในสังคมแล้ว จะได้คำนึงไปถึงประโยชน์ของสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ เพิ่มเติมได้หรือไม่ หากได้พิจารณาควบคู่ไปกับผลเสียที่จะได้รับจากการตรากฎหมายที่มีโทษทางอาญานั้นออกมาแล้ว จะได้รับประโยชน์กับสิ่งมีชีวิตที่มากกว่าหนึ่งชนิด ทั้งนี้ เนื่องมาจากหลักความได้สัดส่วนมุ่งที่จะคุ้มครองปกป้องถึงการแทรกแซงของการไม่ได้สัดส่วนในทุกรูปแบบอย่างไรก็ตาม การนำผลประโยชน์ในเรื่องความคุ้มครองสิ่งมีชีวิตที่มากกว่าหนึ่งมาคำนวณชั่งน้ำหนักกับผลเสียในการออกกฎหมายที่มีโทษทางอาญานั้น จะต้องกระทำไปอย่างเข้มงวดและระมัดระวัง เนื่องจากการออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองประโยชน์ดังกล่าว จะต้องแลกมากับการจำกัดสิทธิบางประการ ของผู้คนในสังคมเช่นเดียวกัน กล่าวคือจะต้องมีเหตุอันสมควร หนักแน่น อีกทั้งยังต้องเป็นเหตุผลที่ไม่ได้ถูกคัดค้านในมุมมองด้านศีลธรรมและความยุติธรรมของผู้คน ซึ่งโครงสร้างในการพิจารณาความได้สัดส่วนเกี่ยวกับการออกกฎหมายที่มีโทษทางอาญา ในแง่ของตัวเลือกที่ดีที่สุด (The Best Options) โดยใช้พิจารณาเทียบกับมุมมองทางด้านศีลธรรม สติสัมปชัญญะและมุมมองทางด้านยุติธรรม มีทั้งหมด 3 โครงสร้าง ได้แก่⁵⁹

โครงสร้างที่ 1 ความพึงพอใจหรือความเข้าใจ (Empathy) อันเป็นการจำลองถึงการให้คุณค่าถึงการกระทำของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ รวมถึงมนุษย์ด้วยกันเอง ว่าการกระทำนั้นมีอิทธิพลอย่างไรต่อความรู้สึกของผู้อื่น พึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ หรือความรู้สึกต่อการกระทำนั้นที่สร้างความเสียหายให้กับสังคมมากเพียงใด เป็นความรู้สึกเชิงบวกหรือความรู้สึกในเชิงลบ ซึ่งเป็นการประเมินคุณค่าถึงการกระทำนั้น ๆ หากประเมินแล้วผู้คนรู้สึกพึงพอใจ ก็เท่ากับยอมรับในการกระทำนั้นได้ แต่หากรู้สึกไม่พึงพอใจ ในการกระทำนั้น ๆ แล้วย่อมหมายถึงไม่ยอมรับในการกระทำเช่นเดียวกัน ซึ่งในระบอบประชาธิปไตยก็ได้ ใช้กฎหมายและกระบวนการทางกฎหมายในการควบคุมหรือห้ามการกระทำหนึ่ง ๆ เพื่อป้องกันการกระทำที่ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ในสังคมนั้น ๆ รู้สึกไม่พึงพอใจ

⁵⁹ Jörg Luy. (2015). The Principle of Proportionality: The Concept and its Application to Animal Protection Issues such as the “Three Rs” and the “Harm-Benefit Analysis”, *ALTEX Proceedings*, 4(1). 2015. Pp. 16-18.

โครงสร้างที่ 2 การไม่นำความพึงพอใจเข้าร่วมพิจารณา หรือ การเคารพ (Respect) เป็นการจำลองที่ได้ประเมินคุณค่าในการกระทำของผู้คนออกมาเพื่อนำมาเทียบเคียงกับความดีงาม กล่าวคือ เทียบระหว่าง ความเคารพและความดีงามในการกระทำดังกล่าว การเคารพในการกระทำที่ ถูกให้คุณค่าโดยผู้คน อันอาจตามมาซึ่งการบัญญัติไว้เป็นกฎหมาย ในขณะที่ โครงสร้างที่ 1 (ความ พึงพอใจหรือความเข้าใจ) ให้คุณค่าในการกระทำ ซึ่งจะพิจารณากลับไปสู่แรงจูงใจเพื่อที่จะ หลีกเลี่ยงความไม่พึงพอใจ ดังนั้น โครงสร้างที่ 2 นี้จะเป็นการ สังเกตการณ์การประเมินคุณค่าใน การกระทำนั้น ๆ ซึ่งจะประเมินทั้งแรงจูงใจของผู้กระทำและประเมินจากผู้อื่นในสังคมเดียวกันว่ามี ความพึงพอใจในการกระทำดังกล่าวหรือไม่ เพียงใด

อย่างไรก็ตาม นอกจากความพึงพอใจในโครงสร้างที่ 1 การเคารพ ในโครงสร้างที่ 2 นี้ถือ เป็นสิ่งกระตุ้นในลำดับถัดมาของการ ประเมินคุณค่าของการกระทำนั้น ๆ เพราะการที่บุคคลใด จะได้ให้คุณค่าแก่การกระทำใดก็ตาม ย่อมเป็นไปตามแต่ค่านิยมของบุคคลนั้น ๆ จึงต้องนำ โครงสร้างที่ 2 ซึ่งเป็นการเคารพเข้ามาประเมินตามหลัง ว่าการให้คุณค่าในการกระทำของบุคคลนั้น ได้รับการยอมรับและให้ความเคารพโดยบุคคลอื่น ๆ ในสังคมด้วยหรือไม่ เพราะหากการกระทำที่ ไม่ได้รับเคารพของผู้คนในสังคม ย่อมถือว่าไม่เป็นที่ยอมรับโดยผู้คนส่วนใหญ่ในสังคม ซึ่งอาจถูก บัญญัติห้ามมิให้กระทำโดยตราเป็นกฎหมายและกำหนดโทษหากมีการฝ่าฝืน

โครงสร้างที่ 3 การตัดสินใจ (Decision Making) เป็นการสร้างแบบจำลองการตัดสินใจ เพื่อ หาตัวเลือกที่ดีที่สุด ในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำใดการกระทำหนึ่ง หากจะ ได้บัญญัติ ห้ามไม่ให้กระทำในการกระทำนั้น ๆ และกำหนดโทษ โดยจะต้องสามารถตอบคำถามตาม แบบจำลองของโครงสร้างที่ 3 นี้ให้ได้ อันได้แก่ 1. วัตถุประสงค์คืออะไร (มุ่งคุ้มครองหรือปกป้อง สิ่งใด) 2. มีตัวเลือกอื่นใดอีกหรือไม่ที่จะทำให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์นี้ได้โดยพิจารณาความ น่าจะเป็น 3. ตัวเลือกเหล่านั้น มีตัวเลือกใดที่จะก่อให้เกิดผลเสียน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้เพื่อ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ 4. เมื่อพิจารณาข้อเสียของตัวเลือกที่เลือกแล้ว เป็นข้อเสียที่ ยอมรับได้หรือไม่ ได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะปกป้องคุ้มครองหรือไม่

โครงสร้างทั้ง 3 โครงสร้างที่ได้กล่าวข้างต้นนั้น เป็นแบบจำลองเพื่อจะพิจารณาความ ได้ สัดส่วน หากจะบัญญัติห้ามการกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นความผิดตามกฎหมายและกำหนด โทษไว้เมื่อมีการฝ่าฝืน เพื่อนำมาพิจารณาว่าเป็นการ ได้สัดส่วนตามหลักความได้สัดส่วนหรือไม่⁶⁰

⁶⁰ *Ibid.* p. 18-20.

2.3.3 ทฤษฎีการลงโทษทางอาญา

ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม (Utilitarianism)

ทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยม เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องป้องกันสังคม โดยอาศัยประโยชน์ส่วนรวมในสังคมเป็นสำคัญ เพื่อจุดประสงค์ไม่ให้เกิดการกระทำความผิดอาญาในลักษณะที่ต้องการจะรักษาผลประโยชน์โดยรวมขึ้นในอนาคต กล่าวคือ การเสาะแสวงหาความพึงพอใจและเพื่อที่จะหลีกเลี่ยงถึงความเจ็บปวดนั้น ถือได้ว่าเป็นลักษณะหนึ่งของมนุษย์ ดังนี้ การเดินตามหลักเพื่อประโยชน์สูงสุดที่มนุษย์พึงเสาะแสวงหา นั่น โดยการกำหนดให้การกระทำใดเป็นความผิดทางอาญา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในพฤติกรรม ความร้ายแรงและความเสียหายที่เกิดขึ้นและกระทบต่อสังคม ไม่ใช่เพียงแค่เพื่อแก้แค้นทดแทนผู้ที่กระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น⁶¹ อันหมายความว่า บทบัญญัติที่กำหนดให้ความผิดใดเป็นความผิดทางอาญาและได้กำหนดโทษทางอาญาไว้นั้น จะต้องไม่เป็นการทำหน้าที่เพียงแต่มุ่งชดเชยและแก้แค้นให้กับการกระทำความผิดที่ได้ผ่านไปแล้วเท่านั้น แต่จะต้องมีหน้าที่เพื่อป้องกันการกระทำความผิดในลักษณะเดียวกัน (ข่มขู่หรือยับยั้ง) ซึ่งถือเป็นภัยอันตรายต่อสังคม ไม่ให้เกิดขึ้นอีกในอนาคตด้วย ซึ่งทฤษฎีอรรถประโยชน์นิยมนี้ ได้ถูกพัฒนามาจากทฤษฎีของ Jeremy Bentham และหลัก Harm Principle ของ John Stuart Mill ที่มองว่าแท้จริงแล้ว ศีลธรรมก็เป็นความเข้าใจที่อยู่ในรูปแบบของความสุขอันสูงสุดในสังคม ซึ่งคำนวณได้จากอรรถประโยชน์กับความเสียหาย เพื่อให้ได้เป็นสัดส่วนออกมา แล้วจึงจะพิจารณาได้ว่าสิ่งนั้นจะนำไปสู่ความสุขสูงสุดในสังคม แม้ว่าจำเป็นต้องละเมิดสิทธิบางประการของผู้คนในสังคมก็ตาม แต่ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดความเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน⁶² ทั้งนี้ ทฤษฎีดังกล่าวมีข้อวิพากษ์วิจารณ์อยู่เล็กน้อย ในกรณีมุมมองใน “วิธีการลงโทษแบบเน้นประโยชน์” การอาศัยกฎหมายเป็นเครื่องมือเพื่อบรรลุประโยชน์สูงสุดในสังคม อาจเป็นการที่ตัดสินการกระทำความผิดการกระทำหนึ่งจากการเลือกโดยอาศัยเหตุผลของปัจเจกบุคคลในการสร้างและคาดหวังเพื่อ “ผลลัพธ์ที่ดีที่สุด” ซึ่งทำให้เกิดการโต้แย้งได้ว่ามีการใช้ค่านิยมทางศีลธรรมส่วนบุคคล เช่น หล่อหลอมสังคมโดยการชี้้นำความเห็นส่วนตัว เพราะการจะพิจารณาถึงประโยชน์สูงสุดของมนุษย์จะขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคล ภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่แต่ละบุคคล

⁶¹ ปราโมทย์เสริมศีลธรรม. (2564). *หลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษทางอาญา ภายใต้โครงการสนับสนุนสารสนเทศเพื่อการทำงานของสมาชิกรัฐสภา*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. หน้า 16.

⁶² สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2564). *แนวความคิดของต่างประเทศเกี่ยวกับกฎหมายอาญา เพื่อ (Overcriminalization)*. หน้า 3. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.krisdika.go.th/data/article77/filenew/03-1-5.pdf> [2566, มีนาคม 8]

ต้องเผชิญ ดังนี้ เพื่อจะได้แย้งในข้อวิพากษ์วิจารณ์นี้ในการที่จะออกกฎหมายโดยอาศัยหลัก ประโยชน์สูงสุดตามทฤษฎีประโยชน์นิยมนี้ จะต้องถูกนำมาคำนวณถึงผลลัพธ์เสียก่อน กล่าวคือ การจะบัญญัติให้การกระทำใดเป็นความผิดทางอาญาและมีโทษนั้น จะต้องได้ความว่า หากได้ บัญญัติให้เป็นกฎหมายแล้ว ย่อมจะต้องได้ประโยชน์หรือเป็นผลดีมากกว่าผลเสีย⁶³

2.3.4 วัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญา

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ (Deterrence Theory)

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่นี้ เป็นการลงโทษ โดยมีวัตถุประสงค์ไปเพื่อประโยชน์หลักอยู่ 2 ประการ โดยประการแรกเพื่อเป็นตัวอย่างให้คนทั่วไปเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ซึ่งเป็น ลักษณะของการป้องปรามทั่วไป เพื่อให้ผู้ที่กำลังจะตัดสินใจที่จะกระทำความผิดได้คิด ไตร่ตรอง ถึงผลร้ายที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำครั้งนั้น ประการที่สอง เพื่อให้โทษนั้น ได้มีผลต่อตัวผู้กระทำความผิดนั้นเอง กล่าวคือ ทำให้ผู้ที่กระทำความผิดซึ่งต้องโทษนั้นเกิดความเข็ดหลาบ ไม่กล้าที่จะ กระทำความผิดนั้นอีก อันเป็นการป้องปรามในลักษณะเฉพาะ เพราะเมื่อได้รับรู้ถึงสภาพของโทษ แล้วไม่กล้าที่จะทำอีก ซึ่งทฤษฎีลงโทษเพื่อการข่มขู่นี้เป็นลักษณะที่มองไปในอนาคต ทั้งนี้ โทษที่ ลงจะต้องได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดด้วย⁶⁴ ทั้งนี้การป้องปรามในทั้งสองลักษณะจะได้ผลใน การข่มขู่มากหรือน้อยนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานการรับรู้ การใช้กระบวนการความคิดของปัจเจกบุคคล ซึ่งในแต่ละความผิด ในแต่ละโทษที่ผู้กระทำจะตัดสินใจกระทำลงยอม ไม่เท่ากัน เพราะขึ้นอยู่กับ ความรุนแรงของโทษ ความแน่นอนในการลงโทษ ความรวดเร็วในการลงโทษ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ ประกอบกันที่จะให้ปัจเจกบุคคล ในการตัดสินใจที่จะกระทำความผิดหรือไม่⁶⁵ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎี นี้ใช้ไม่ได้กับอาชญากรรมประเภทคดีนิสัย⁶⁶ หรือผู้กระทำความผิดที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งมีนเมา เช่น สุรา หรือยาเสพติด⁶⁷

⁶³ JAMES T. McHUGH. (2008). Utilitarianism, Punishment, and Ideal Proportionality in Penal Law: Punishment as an Intrinsic Evil, *UCL Bentham Project Journal of Bentham Studies*, vol. 10 (2008). pp. 3.

⁶⁴ รัชพล จิตศิริตัน, อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 'กฎหมายอาญา ขั้นสูง' (การสอนผ่านทางระบบออนไลน์, 9 มกราคม 2565).

⁶⁵ Kelli D. Tomlinson. (2016). An Examination of Deterrence Theory: Where Do We Stand?, *FEDERAL PROBATION*, 80(3).pp.33.

⁶⁶ บุคคลที่ไม่สามารถปฏิบัติตนให้เข้ากับมาตรฐานของสังคมได้ ซึ่งได้รับอิทธิพลของสังคมจนทำให้กลับไป กระทำความผิดและเกิดความไม่เข็ดหลาบ เมื่อต้องโทษจากการกระทำนั้น ๆ โดยมีแนวโน้มประกอบ อาชญากรรมซ้ำเกิน 4 ครั้ง

⁶⁷ Kelli D. Tomlinson. *Supra*.

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Rehabilitative Theory)

การลงโทษตามทฤษฎีปรับปรุงแก้ไขนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลที่ได้เคยกระทำความผิดมาแล้ว กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก อันเป็นการมุ่งกระทำต่อผู้ที่เคยกระทำความผิดมาแล้วโดยตรง แต่ไม่ได้ให้ผลไปถึงบุคคลอื่นในสังคมด้วยแต่อย่างใดเพราะการลงโทษตามทฤษฎีนี้ ความมุ่งหมาย คือการให้เกิดความยับยั้งชั่งใจได้ในจิตใจของผู้กระทำความผิด ที่จะสามารถยับยั้งไม่กลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก⁶⁸ อันเป็นการปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในอาชญากร เพื่อที่จะได้กลับเข้าสู่สังคมเป็นพลเมืองที่เคารพต่อกฎหมาย ทั้งยังสามารถป้องกันไม่ให้เกิดอาชญากรรมเพิ่มขึ้นในสังคมนั้นได้อีกด้วย⁶⁹

จากการพิจารณาแนวคิด ทฤษฎีทางอาญาในการที่จะกำหนดมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมสุนัขบนรถยนต์และการทิ้งสุนัขตามลำพังในยานพาหนะ เพื่อวัตถุประสงค์ที่จะป้องกันสังคมให้ได้รับความปลอดภัยและสงบสุขบนท้องถนนอันเป็นที่สาธารณะซึ่งผู้คนสัญจรไปมาเมื่อได้คำนึงถึงหลักผลประโยชน์ที่จะเป็นการคุ้มครองปกป้องอันตรายจากทั้งตัวผู้ขับขี่เอง ผู้อื่นที่ใช้หรือสัญจรบนท้องถนนและทั้งตัวสุนัขเองด้วย เพราะเมื่อไม่ได้มีการบัญญัติไว้ให้เป็นความผิดจึงเกิดการที่ผู้คนนำสุนัขโดยสารบนรถยนต์ โดยไม่มีการควบคุมใดที่เหมาะสม เมื่อได้ขับขี่ไปตามท้องถนนเป็นที่พบเห็นของคนในสังคม อันเป็นการเรียนรู้และคิดว่าคนอื่น ๆ ทำได้ ตนก็สามารถทำได้เช่นเดียวกัน โดยไม่ได้ตระหนักถึงความปลอดภัยแต่อย่างใด อีกทั้งการทิ้งสุนัขตามลำพังบนยานพาหนะ ที่เป็นการขาดการดูแลที่เหมาะสมในสวัสดิภาพสัตว์ ทั้งที่ปัจจุบันก็ได้มีการบัญญัติหน้าที่นี้ให้เจ้าของสัตว์พึงปฏิบัติตาม ดังนี้ เพื่อเป็นการเพิ่มความตระหนักและป้องกันผลร้ายที่อาจเกิดขึ้น การบัญญัติให้เป็นกฎหมายและมีโทษทางอาญาจึงเป็นอีกหนึ่งตัวเลือก อยากรู้ก็ตาม เพื่อให้ความผิดและโทษนั้นมีความเหมาะสมและได้สัดส่วนตามพฤติการณ์ จึงต้องมีความระมัดระวังเพราะการกระทำความผิดเช่นนี้ ผู้ที่กระทำความผิดมักจะไม่ได้มีเจตนาที่ชั่วร้ายหรือเป็นอาชญากรติดนิสัยแต่อย่างใด เพียงแต่ขาดความระมัดระวังที่เหมาะสมหรืออาจจะไม่ได้ระมัดระวังเลย จนทำให้เกิดเป็นผลร้ายขึ้นในสังคม ซึ่งก็คือ อุบัติเหตุ ส่งผลเสียขยายกว้างไปยังทั้งพื้นที่บริเวณนั้นและผู้คนที่อยู่ในสังคมตามมา การกำหนดให้การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้

⁶⁸ ฉัษพลจิตติรัตน์, อาจารย์ผู้สอนในหลักสูตรปริญญาโท คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม, ‘กฎหมายอาญาขั้นสูง’ (การสอนผ่านทางระบบออนไลน์, 9 มกราคม 2565).

⁶⁹ Yanique A. Anderson and Linda Groning. (2016). Rehabilitation in Principle and Practice: Perspectives of Inmates and Officers, *Bergen Journal of Criminal Law and Criminal Justice*, 4 (2). pp.222.

เพื่อที่จะเป็นการข่มขู่และขั้บขั้งไม่ให้ผู้คนในสังคมตัดสินใจที่จะกระทำความผิด ย่อมเป็นไปได้เพื่อ
ปกป้องผลประโยชน์ส่วนรวมในสังคม